Контрольный экземпляр
1 IV

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ШИНАРА, 20 АПРЕЛЬ, 1983 ШУ. ◆ № 50 (6772). ◆ Мах 3 кап.

Советски Союза къахьегамхой! 1983 шера планаш, XI пятилетка заданеш дерригача хьоккхамашта кхоачаш а тIехкхоачаш а яра тIехьарча социалистически яхьа байрах лакхагIа айе!

(КПСС ЦК тIахьехамашкара).

НОРМАШ ТIЕХККХОАЧАШЪЮ

Укх шера доакъара лаьрхIа 1100 гектар хьажкIаш хьалкхеерга Грозненски района «Горячеисточненский» совхозе ккаш леладераша. Цар хьувкъам лакха хилийтара цIенхаштта лаьтта нийчду цар. № 2 йолга тракторни бригада, бригадира Юнусов Каима къаьстта бокха терхам тIабохийт хьажкIаш дика дIаера.

Юнусова задани а енна культиваци йоаккхаш ба механизатораш Дадаев ХIарон, Алмисиев Адам, Эдиев Юназ. Юкъе йовкъаш ца юташ, галаш йохаеш, тIера оасар дIадоаккхаш лелаю цар культиватораш.

Саррехьо учетчика Куликов Вахас дуст механизатораша болх баь кха. НормагIа яккха йоагIар 18 гектар йолаш механизаторех хIаране юкъера лаьркIача 25 гектара тIа культиваци яьккхай. ШоллагIча дийнахьа механизатораша из яь чаккхдоаккх 158 гектар хулаш дола кха. Цул тIехьагIа Джамалдаев Алика макха а бакхе гектара тоаду хьажкIаш дIаюргйола лаьтта.

Механизатораш уж балхаш деш боахнача хана бригадира отделене агроном Азармаев Салмани СПЧ яха йиъ сеялка регулировка яь яьккхаяр. Механизатораша болх бе йолайолийт уж. Цул тIехьагIа селлкашка Iочулохийт хьажкIий фуи минеральни удобренеши. Иштта дIае йолаю хьажкIаш механизатораша.

Пагахьа санна моллагIа оттхал талха а телха трактор е сеялка соцс, цу сахьате из тоае кийча болаш слесараш ба кхай йисте латтача «Техпомощана».

Совхоа кулгалхоша йоакхо ю овсарле лакха йолаш механизатораша къахьегара. Уж раьза хургболаш чаме кийчбу кхача, социалистически яхье хьалхалаттараш белгалбоах ахчан премешцеи кхыча совгIаташцеи.

Механизатораша дош денад ловццача юкъа еррига хьажкIаш дикал лакха йолаш дIайийна яха.

М. ГАДАЕВ.

Свеклаш дукхагIа дIайийнай

Шекара свеклаш дукхагIа яхарая паччахьалкхенга йохкаран республика колхозаша, совхозаша лелаеча социалистически яхье хадданза хьалхале йоахаш хьайоагIа «Шалинский» совхоз. ДIадахача шера 660 гектар кхай хIара гектара тIара 379 центнер шекара свеклаш яьхай цун къахьегамхоша, планагIа яха йоагIараш 215-и социалистически декхарех 270-и центнер йолаш. Кхы а дикагIа хьувкъаяьй уж Энгласова Совхуита кулгалдеш йолча звенос — хIара гектара тIара 700 центнер яьккхай.

КарагIдаьнначох кхоачам а хинна Iе дага бац совхоза болхлой. Шоай кхоачамехи торонехи ма могга пайда а эцаш цу маьхерча культурай хьувкъам лакхбе лерхIаш ба уж. Соахкарчул 90 гектар дукхагIа а юаш, лоацIача юкъа агротехнически бокъонаша дIа ма деххара эггара дикагIча деношка 750 гектара тIа дIайийна яьхай шекара свеклаш. Из толам боаккхабеннаб совхоза механизатораша, звеноиьарча болхлоша шоашта хьалхашка латта декхараш кхета а деш, хьинар ца кхоадеш къахьегарах. Къаьстта белгалбаьннаб А. Баталов, Х. Арцуев, Ш. Дадаев, Я. Абдулаев, З. Солтамерзаев, С. Абдулаев, кхыбараш. Цхьа ди дIадахийтадац цар пайи-ахи шиъи балха норма ца еш.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа): А. Баталов, С. Абдулаев, З. Солтамерзаев, Х. Арзуев, Я. Абдулаев, Ш. Дадаев.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ЛЕНИНИЗМ—ДИЙНА ТВОРЧЕСКИ ХЬЕХАМ, ДЕ ДЕЗАЧУН КУЛГАЛДАРА НИЙСА КЪУЛБА

В. И. Ленин ваьча дийнахьа денз 113 шу дизара хетаяь Москве хиннача торжественни заседане новкъоста М. С. Горбачева яь доклад

Новкъостий!

22 апрель исторе календара юкъедахад. Владимир Ильич Ленин ваь ди хиларах тарра, дуне революционни эргадаккхара символ хиннай цун цIерах, толашагIйолча адамлеп хьалькъало тIанийцаб цун хьехам, дерригдунен - исторически масштабай общественни практикана юкъебахаб.

Вайна массанена деза лоала из ди белгалдоакхаш, вай цIахьа а цIахьа а дIахойт Ленин — уйланхо а революционер а, Ленин — баьчча а хьехархо а, Ленин — Октябрь хьакхелар, вай парти а паччахьалкхе а вIашагIъеллар боарам боаццаш чIоагIа доврхIилга а дукха везилга а.

Ленинца цIаккха ца хиннача тайпара цхьана тардедар теоретика гений а пролетарски къовсамхочун йохаргIйоаца чIоагIал а. Из белгалвоалар болхлой класса хьашташ кIоаргга кхетадеш а Iалахьмате чIоагIа хIамах санкхеташ вола стратег а практик а хиларца; майрра уйла еш а шийха нарча ловттама цIенхаштта реализм йолаш а хиларца; къахьегамхой исторически творчество лакъаргIйоацаш хиларах чIоагIа тешаш а халкъа юкъера талант йола организатораш хьахарига довш а хиларца. Нахаца аййха бувзамаш хиларах Ленина вIаштIехьа доалар цар уйлаш а дагардараш а нийса кхетаде, революционни къовсамен социализм хьалъярен чоалханегIча хаттараштта нийса жоаш кораде.

Ленин — цун учениканашта а гIехьа латтараштта а даим дийне йола образец. Из массаза а вайца ва Iалахьмате чIоагIа донахал а деш кердадоах вай дег тIера доагIа дешаш: «Ленин хIанз а дийначарел дийнагIа — вай знанеш, ниэ, герз».

Укх шера бIаь шу даьннад Маркс кхелка. Маркса хьехама цIаккха ца хинна коталонаш енней хано. ХIанзарча пачах — къаьначунгара, эксплуататорски обществагара кердачунга, социалистическичунга — адамен вахаре эггара иргаIа йола гола техача замах марксизма триумф хилар. Карла Маркса хьехама исторически кхелаш иштта хилара юкъе Iалахьмате бокиха ба Владимир Ильич Ленина лоархIам. ревизионистски харцонех марксизм лорайир цо, из нердача, эггара лаккхагIча лагIа тIа яьккхар.

Ленин а Маркс а тайп-тайпарча хана бахаши болх беш хиннаб. Цхьабакъда, исторе даим цхьана кургйолаш вIашагIтехай цар цIераш. ВIашагIа техай идейни гаргалонпе, вахара маIана цхьоагIонца, болхлой класс, дерригача дунен къахьстамхой социальни мукъабахара гIуланха тIехьара къовсам дзьан тайпара хиларца.

Дерригдунен - исторически опыто тешавеш хьахьскхад, марксизм - ленинизм вIашагIа къоастабе йиш йоаца цхьа хьехам болга, ленинизм — цIаккха кхоачалургбоаца вахара низ бола вай заман марксизм йолга. Исторе, ленинизм бакъхилар дIа а хьекха, ший приговор яьй из «йохае гIертарашгтех» «критикаштех». Ленина Маркса, хIаьта Маркс — Ленина духьала оттаве, цаI бола революционни хьехам вIаши къоастабе гIерташ мел леладаьрех хIама хиланзар. Ленинизм «локальни доазув долаш я», из «къаеннай» яхаш лелаяь кIезига ца хиний тайп-тайпара концепцеш а доктринаш а тишъедар, ехар. ХIаьта ленински идеш яхаш а котъювлаш а я.

Революционни теоре вахара низ селах латт аьлча, из латт цун творчески маIанах, из нийса хиларах, общественни практика воздействи а еш дIахо дегIаахя могаш из хиларах. Ленина ше кIаьд ца луш белгалдоахар, марксизм догма яц, де дезачунна лостам тела къулба де яхаш. Из нийта долаш санна, ленинизм а яц цхьан моттигте латтача догмай а кийчача рецептай а гуллам на я диалектически уйла яра а анализ яра а. вахар революционни эргадаккхара йола теори а метод а.

Таханара ленинизм — из алхха Iилман бакъдараш а революционни хетараш а хинна Iац. Из да XX бIаьшерен эргадаьнна дуне: дунен тIа мел бахача наха кходлагIча даьнъа реальность хинна социализм; из ба социальни а къаман а кортамукъален наькъагIа бода адамлен болам. Общественни прогресс юхатохе йиш йолаш яц, хIаьта из йола марксизмо - ленинизмо хьадийлача законегIа.

Ленинизм — СССР-е социалистически а коммунистически а общество хьалъяра байрах, парте политика. КПСС XXVI съезда белгалдаь декхараш кхоачашдара тIаберзабаь дукха а тIатеIIа а болх беш латт вай Даьхен масс миIниге. Парте а халкъо а шоай лоIамиязи тIаухийт мехка хьалхашна латта хIама хьакхоллара доккхий декхераш толаме кхоачашдара.

Советски нах деррига къамаш а народносташ а ленински партена, цун Центральни Комитета гопахьа айхха кхотадезна долга къаьта хьахьекхяр СССР хьаль 60 шу дездаро. Вай общества цхьоагIо къаьстта чIоагIа хьагойтар ЦК ноябрьски Пленумий решенеш дерригача халкъо хьалладаро. Вай халкъо раьза хинна хьаллаьпар КПСС ЦК Генеральни секретаралла Ю. В. Андропов харжар.

Цу решенеех советски наха гу парте ленински никъ, цун чура а аралхьара а политика леррагIа чакхйоаккхаш йолга. Паччахьалкхен а боахама а органий болх тоабара, дисциплина а порядок а чIоагIъяра, кадрай бехктохам лакхбара, законаш нийса ледадара, мехка экономически потенциал дIахо дегIайоалайре. Советски Союза, вай союзникий а доттагIий а хьаштий кхерамзле тешаме дораелга Iалашара тIадерзадаь Политбюрос чакхдоаха гIулакхаш боккъонна къоабал а ду. хьал а лоац къахьегамхоша, цох цар лерхI советски сага хьал-торо. социалистически Даьхе массе а оагIорахьара тоаяра, дунен тIа машар хилийтара цахаддаш парте йоахко елга.

Октябрь баьннача тIехьагIа хьабенача наькъага хьежача, тахапара практика ленински идешка дийна нийсъеш хьежача вай йиза бокъо а йолаш ала йиш я: Советски Союза Коммунистически парте бIубенна а сийлеца а сийлахь-воккхача Ленина хьехами васкеташ кхоачашду. аьнна.

Экономика интенсивни дегIайоалаяра, миллионаша лакха овсарле йолаш къахьегара тIехьа

Новкъостий! Ленински хьехама корта — социализм а коммунизм а хьалъярах дола Iилма. Эксплуататорски классаш тIера Iоктайсача мара боахама социалистически система чIоагIIлац аьнна К. Марксем, Ф. Энгельсем кIийлен тIарта выводая хоттIортилга а еш. болхлой классо политически Iаьдал ца даьккхача, собственноста юкъмоттигашна революционни переворот ца йича социализмага довла йиш я яьха Iилмаша духьалара, марксизмана духьелаpe концепцеш хьаеучча а ньхар, харц а вир Ленина. Кердача обществах йола марксизма положенеш творчески дегIа а вхувлаш. вай мехка социализм хьалъяра план кийчйир цо.

Шоай маIанга диллача цун политически васкет хинна Ленина тIехкьара статьяшш письмош издича дена 60 шу даьннад. Цар тIа да социализмах а коммунизмах а дола шерра теоретически политически хетараш, керда вахар хьакхоллача хьалхарча юхьлга опыт чулъьецар. Цу статьяш тIа а письмош тIа а Ленина хьаоттайир советски паччахьалкхен вахара лоархIамегIа оагIонаш чулоацаш йола экономически организационни юкъмоттигаш шерра вIаштIехьъяхара практически беча балха программа.

Гаьнара дар довзара Ленина виз а Iилман кIоаргал а цецвоаккхаш я. Халача, ишта а тIехьабиса хинна мохк империалистически а, цул тIехьагIа граждански а тIемаша, доазол дехьарча интервенте хIаланбаьча хана. тIема визаца шийна дагардар де ца мегача дунен буржуазе Советий къонача Республика экономически блокадаца къамаргаш тоIаьча хана. Ленина шаьра хьахьокх социалистически кхоненга бода никъ.

Социализм хьалъеча даьхача хьалхарча толамаша гIадкхувлаш, царех доккхал деш, кхычо вIаьла ца деча тайпара, Ленина цунца цхьана хьагуча а доадаш боаттIаш бола мах бора кхоачамбоацарий а вIашдухьалений а, уж дIадахара а эшадара а геттара нийса гIулакхаш белгалдора. Экономически социальни декхараш къестадеча хана сихвалара духьала вар аз. экономике хулача процессай маIан кIоаргта кхетадара. деррига дикадар а водар а довзара. хIаьта цу ларда тIа майрра а нийсагIа долча тайпара а хилара гIахьехар.

Сийлахь-воккхача Ленина васкетаи кхоачаш а деш. лоаццача исторически хана чухь социальни прогресса доккхий мулаш даьхар вай мехко. Коммунистически парте кулгалдеча халкъа къахьегамо а таланто а хьаьйй эггара телашагIйола общество — из бола экономика. вай ханара Iилма а культура а, бокъонца халкъа Iаьдал дола а вахара хьисап гуманни дола а общество.

ДегIаена социалистически общество эргаьвкхта тоаяра парте беча балха тIа мах баь варгвоаца ганз я Ленина теоретически тIехьре. Объективни экономически законаш дизагIа тергалдедарах, планированех а боахама расчетах а. товарно-ахчан юкъмоттигех гоала пайда эцарах йолча ленински положенеш тахан а тешаме гIулакх ду партена халкъа боахама кулгалдеча. Экономика проблемаш къестаелга боахама а культурни а стрительства практически декхараш кхоачашлелга ленински хьисапе леладар — вай кадраштта йола башха-дика школа.

Общественни процессашта анализ яра ленински метод ларде а лувцаш. КПСС XXVI съездо кийчдир 80-ча шерашка мохк экономически социальни дегIахувлара керттера лостамаш. Марксизма -ленинизма хувпалургйоацача принципай кIийлеп тIа. коллективни творчества процессе парте Iилман ларда тIа вIашагIтох практика, кердача положенеш выводашцеи йIахьехегIа хулийт ший теоретически арсенал. Мехка вахаре хIанзарча ханара башхалонаш, хIанзарча а дIахорча йоарча а декхарий маIан массе оагIорахьара хьехьелад «Карла Маркса хьехам СССР-е социализм хьалъяра цхьадола декхараш» яхача новкъоста Ю. В. Андропова статья тIа. Творчески еийе болаш лаьтта из кIоаргга, реалистически хьагойт экономика, социалистически демократи, общественни юкъмоттигий еррига система эргайоахаш тоаяра керттера проблемаш.

Чакхдоалаш латт пятилетка хьалхара даакъа. Из кхоачашдеча кIезига толамаш даьхадац. ДегIабенаб мехка экономически низ. чIоагIъеннай цун оборона, халкъа вахара материальни а культурни а боарам лаккхбеннаб. Цунца цхьана партена гу къоастало йола проблемаш а. Пятилетка хьалхарча шерий цхьайола задание кхоачашъяьяц. Из ала доагIа производства къаьст-къаьстача дикала хьокхамех санна цун эффективностах а. Цох лаьца ленински принципиальность йолаш а кхоачамбоацараша маьар боацаш а дийцар КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленуме. цун решеней юкъара маIан — вай дIахьалхашкахьа ухилга сихдара наькъаш а методаш а тIагIертта лохилга.

Болх дикагIа вIаштIехьа баьккха а овсарле лакхагIа йолаш а бе, дисциплина а порядок а чIоагIъе аьнна Пленумо баьча тIахьехама гIулакхашца жоп а луш, мехка къахьегамхоша 1983 шера план кхоачашъяр во дIадоладаьдац. Промышленни производства темпаш лакхъеннай. Цун продукци соахка хьалхарча квартале хиннaчул 4.7 процент алсамъяьннай, хIаьта къахьегама овсарле — 3.9 процент. НоагIо дукхагIа нийчалъа шура а хулз а. Советски наха хьиларе къахьегарна белгалдаьккхар Ленински коммунистически субботник.

КарагIдаьннар дIачIоагIдар, толамаш алсамдахар. укх шера планаш кхоачаш а тIеххоаш а яр — иштта да декхар. Тахан парте из оттаду хIара къахьегама коллектива, хIара министерствана, хIара области, края, республикана хьалхашка. Геттара лоархIаме да производства юкъерча боарама планови заданеш кхоачашъяь ца Iеш, натуральни хьокхамий, кооперированни поставкий. къахьегама овсарлен, продукцега дIадодар лохдара. из дикагIа хилийтара задание кхоачашъяр. Халкъа боахам сбалансированни дегIакхувлара, общественни дIадехараш дизагIа кхоачашдара хиланза даргдоацар да из.

ХIанзарча ханара декхараш КПСС-о органически дувз стратегически декхарашца. вай дегIаахара керттера лостамаш нийса белгалду. Ленина хийттачох, социализма цаI мара йоаца материальни ларда лаьтта леладелга эргадаккха низ дIанхов чаргбола йоккха машинни промышленность я. Деррига экономически а социальни а декхараш кхоачашдара хилаза дагрдоацар хила а хиниад, хIанз долаш и да еза-йоккха индустри дегIайоалаелга. Алхха иштта, ленински IаьдадагIа дийцад из дош парте XXVI съездо.

Хьалхарча плане оттадер фуд укххаз? Из да общественни производство технически эргаиккхара лард хиларах тарра машиностроени дегIайоагIилга сихдар а цун боарам айбар я. вай ханара технологеш юкъеяхьар, издеш дикагIа хилийтар. Дайнехка машиностроенена карагIдаьннараш шеко йоацаш да. Цунца цхьана къайле мичай. ресурсашта дукха кхом беш а халкъа боахама пайда беш а йола дуккха Iилман открытешш конструкторски разработкаш юкъехьолга цу отрасла къаьст-къаьста звеньяш тIехьаюсаш хиларо юхатеттилга. Цудухьа машиностроени сихагIа а массе оагIорахьара а дегIакхувлар, хьаю машинаш а оборудовани а дикка дикагIа хилийтар еза-йоккха индустри дегIакхувлача. халкъа боахама ерригача отраслашнара фондаш шеръеча а овлан тIара хувцача а цун лоархIам чIоагIбар магистральни никъ хила а хиниаб, хIанз болаш а ба.

Принципиальни лоархIам болаш да дукха ха йоаццаш гIанйна йола йIаьхкача хана лаьрхIа СССР энергетически программа кхоачащъяр. халкъа боахам довгора - энергетически а бийдала а ресурсаша, металлаша, кхыча конструкционни материалаша Iалашбар. хиши дегIайоаланр, капитальни гIишлош ечара гIулакхаш тоадар.

Ленина балха юкъе лоархIаме моттиг дIалоацар аграрни теоре а аграрна политика а дешаша. Цунна хийттачох, пролетарната политически котало яккха йиш яцар къахьегача ахархоица чIоагIа союз ца хилча, керда общество хьалъе йиш яцар геттара дукха хинна зIамига боахамаш бокхкача общественни боахама наьъа тIа ца даьлча, социалистически экономика — дегIаена аграрни сектор ца хилча. КIоаргга тохнаш юрта овлан тIара хувцамаш дара дешаш кийчдаьд цо Октябрь котбаьнначул тIехьагIа яздаьча балхаш тIа. СССР-е социализм хьалъяра юкъарча плана деакъа хиннача ленински кооперативни плано социализмага бода цаI мара боаца нийса никъ хьийхар ахархошта. Сийлахь - йоккха из план чакхъяьккхар, вай мехка колхозни строй хьаяр — ленинизмана, парте аграрни политика карагIдаьнна исторически хIама.

Аграрни дешах йола Ленина положенеш тахан а геттара боккха лоархIам болаш я. Юрта боахаме хIама хьайхолла низаш айдара. юртара социально - экономически юкъмоттигаш эргайоахаш тоаяра тIаберзабаь парте беча балха Iилман лард йолаш юс уж. Из иштта хилар хьагойтад хьалагIа КПСС ЦК мартовски (1965 ш.) Пленума решенеша санна. вай парте XXVI съезда, КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума решенеша.

Шу хьалха тIанйна СССР Кхачан программа мохк кхачан фондаца тешшаме Iалашлара а дегIаенача социализма хьалашка юрта массе оагIорахьара прогресс яра а хьакъехьарча ленински идешйкара хьайоагIаш я. Из кхоачашъярах Коммунистически парте а Советски правительства а эггара сагоагIа. эггара лоархIамегIа доладенхар лерхI.

Укх шеро дикка хувцамаш дахь юрта. Дизза чакхдоахаш да ЦК майски Пленумо оттадаь гIулакхаш — социально - экономически, технически, организационни хьакъесхьа дараш. Цар де лерхIар — юртбоахама производство сихха дегIайоалаяра гIо делга. Цунна гIулакх де дезаш я колхозий. совхозий, кхыча доакъой инзаш вIашагIтохаш йола керда йиза бокъо йола дова ду органаш. Цунна тIадерзадаь да паччахьалкхенга дIачутелача продукце керда закупочни махаши царна тIатохараш. ДукхагIа — дикка дукхагIа хьалдергда наха чубаха цIеноши культурно бытовойи гIирсаши. ТIаккха юрта къахьегарий вахара хьалаш тоалурга, юрта чIоагIагIа дIачIоагIлургьа кадраш.

ЧIоагIа лоархIам болаш да йеррагача советски наьха таханарча хьаштапша кхоача Кхачан программа бокъонца деррига халкъа гIулакх санна чакхйоахаш хилар а. Городашке, эггара хьаалха йоккхача промышленни центрашка, шерра баьржаб агропромышленни комплекса заказаш ший хаинахьа кхоачашдара тIехьара болам. КПСС ЦК чIоагIа къоабалду из патриотически гIулакх. хIаьта тешаш я СССР Кхачан программа кхоачашъяра дахьа доагIа даакъа вай турпалча болхлой классо, промышленносте, гIишлошъеча транспорте къахьегараша юкъехьоргхиларах.

Бакъда, кхеталеш да. Кхачан программа сихагIа кхоачашъеча керттера бехктокхам юрта боахама я цунца ювзаеннача отраслей а болхлошта тIабужилга. ХIанз ерригача агропромышленни комплекса хIанзара индустриальни кIийле еча. механизаци, химизаци, мелиораци дукхагIа еч. боахам лелабу керда механизм юкъейоалаеча хана хьакхоллаш да юртбоахама производствана аьттуз боацача Iалама хьалаша еш йола воздействи мельяра, цун из тешаме, хулга, цун эффективность айяра бокъонца дола хьалаш.

Центральни Комитето дош иштта оттаду: майски Пленумо юрта мел лаьрхIа, — капитальни вложенеш, технике. хийе средстваш, кхыйола материальни ресурсаш, — йизза дIаларнаа яргьяц. Цу цхьан ханна. новкъоста Ю. В. Андропова КПСС ЦК совещане къамаьл деш белгалдаь ма хиллара, йолаш йолча материально - технически базах а паччахьалкхено нердя хьойиеча Iалахьмате йоккхийча средствашх ресурсех пайда эцилга хьаьда тоадарах бола колхозий, совхоий, агропромышленни комплекса ерригача предприятей болхлой бехктохам айбе беза. Хаоттам а объективни оала бахьанаш а кIезигагIа а дувцаш дукхагIа хилийта лаьтта порядок, машинех, удобренеех, хиш дехнача кхайх, доакъарех, финансови ресурсех, производства ерригача резервех чIоагIагIен дикагIен пайда эца беза. ХIара деша дукхагIа, хаьда йоаккхо с еза кишнара хункъами фермай овсарлен айяра. Из да пайна хIанз массарел а дукхагIа эшар.

Новкъостий! Вай планашка керттера моттиг дIалоацаш йола Кхачан программа чакхъяккхаро, кхетадеш ма хиллара, кхоачашдац халкъа вахара хьал айдара деррига декхараш. Уж кхоачашдаро дIадех бахача наха товараш хьадечен царна гIулакх дечех доакъой ерригача комплекса тIа-тIа дукхагIа терко елга. Из хьадоегIаш да ерригача общественни производства эффективность айяра ларда тIа советски наьха дукхача тайпара дола хьашташ кхоачашдаро халкъа боахам чIоагIагIа тIаберзабе аьнна парте еннача установка тIара. ХIаьта из установка чакхйоахаргъя лерригIен тIагIерттам.

Низ болча экономически Iилма - технически потенциалах чIоагIIале а лувцаш паччахьалкхено тIа-тIа дукхагIа средстваш юрта боахама хьежаяь ца Iеш, йитача промышленноста, хийе отраслешта, торговле чуIеча дIенной хьакъехьара хьалаш, бытовой гIулакхаш делга тоалара а хьежаю.

Практически из да еза-йоккха индустри дIахо айелга Iалашдергдола кхачан продуктай чIоагIа базен бахача наьха хьашташ юкъарчал доацаш кхоачашдара тIаерзаь комплекси хьакхолла йиш хулийтаргIйола структура общественни производстве хьакхоллаш йола процесс чакхйоалаш йолга. Из дегIаенача социализма экономика объективно дIадехараша ма яххара, производства средстваш хьаяраен цар бухсоццаш де лерхIачунн хьакъехьара дош ленински хьисапе кхетадарца нийса доагIаш да.

ЦхьайтталагIча пятилетке, хоош ма хиллара, производства средстваша нийсдича потребление предметаш царел дукхагIа хьаде лаьрхIад. Из никъ дIахьош ба текущи планашка, хIаьта цох хьахулаш дар дика а да. Бакъда, укхаза пайда ийцабац ерригача торонех, еррига а резерваш цу балха юкъейоалаяьяц. Цунна тIатоха деза товараш эцеи гIулакхаш дайтен бахача наьха йолаш йола торонаш. цар дикала мах белга айденна хилар. Цхьадола товараш доххаш ца хилара, ду-

(Йистедоалар. 2-ча оагIо тIа).

ЛЕНИНИЗМ—ДИЙНА ТВОРЧЕСКИ ХЬЕХАМ, ДЕ ДЕЗАЧУН КУЛГАЛДАРА НИЙСА КЪУЛБА

(Кхиетдоалар. Долалуш 1-ча оагIо тIа).

кха хIамаш дишал лаха йолаш хилара уж яьераш кIеэкга летташ.

ЦК Политбюроси СССР Министрий Советой чоте эц из. ХIанз кхы тIа в гIуллакхаш деш да халкъа эша товараш, цар ассортимент дукхагIа а дикагIа а хилийтара. Министерствашеи ведомствашеи, моттигерча партийни советски органаша кхы а хьинарегIа, хьадда гIуллакхаш де деза уж товараш дукхагIа арахецара йигача, химически промышленносте, торговле, гIуллакхаш деча сфере. Капитальни вложенеш дикагIа кардерзае еза, уж технически эргайоахилга сихде деза, къахьегамхой хIара деннара хьаштеш дизза гIа кхоачашдара де мел доагIар де деза.

Новкъостий! Селла доккхий производственни социально - экономически деккараш цхьан ханна кхоачашдаро дIадех эггара хьалха общественни производствана интенсификаци елга. Цунца гу партена экономика динамично дегIаахара керттера хьаст.

Производство интенсивно лелаер — из да хIара балха моттиге, хIара предприяте, халкъа боахама дерригача доакъошка цхьан дешаца аьлча «къаман юкъарча масштабе» къахьегама овсарле лаахъара хаддаза йоаихо яр. Тахан, мехкага Iаламате йоккха производственни потенциал йолча хана доархIаме да цох бизза чоа боараме пайда эцилга, дийнача къахьегама нхом барал соагIа, хIамаех боаллача къахьегама, станокашка, машинашка, бийдалга, материалашка дIабодача къахьегама кхом бар. Иштта мара кхоачаргдац бокъонца йолча эффектага, хIана аьлча, лаха къахьегама овсарле яхилга да пайда эцача ресурсай кхом белга а. Продукта мах лох а ца беш къахьегама овсарле айелга доаш доацар лаьрхIад Ленина, магахьа юкъара нялени санна из хьийийча.

Къахьегама овсарлен лакха темпаш уж советски экономикана, вежарашха долча социалистически мехкий экономикана карагIдаьннарий ларде. Царех тийша хургда керттерча даькъе тIайоагIача хана вай доахаргдола толамаш а. Цудухьа ЦК ноябрьски Пленумо иштта ира оттадаьд халкъа боахамо къахьегама овсарле айяра доаш.

Из дара, хIаьта гаргарча хана дара, массанахьа биззагIа пайда эца беза йолаш йолча торонехи кхоачамехи, хьинарегIа юкъедоаладе деза Iилма-технически прогрессана карагIдаьннараш, производствана доал дара, къахьегам вIаштIехьбаккхара а цох мах телара а керда гIуллакхаш леха деза. ТIехьарча шерашка къахьегамхоша шоаш дIа а йолаь хьахинийн щекински метод, промышленносте, гIишлошъеча къахьегам вIаштIехьбаккхара бригадни форма, юрта коллективни подряд санна йола къахьегам вIаштIехьбаккхара а материальни стимулированиера а прогрессивни формаш. Уж наьха гIуллакхаш КПСС ЦК-и СССР Министрий Советой къоабалдаьд, практикана шерра юкъедоаладе мотадаьд. ЛоархIаме да предприятейи отраслейи кулгалхоша, партийни, советски органаша, профсоюзни организацеша цу гIулакха лоархIам кхетабар, хьалха латта опыт кардерзаелга боахама доал дара норма санна лархIар.

Шийна чоалханеча дукха мах болча хIанзарча производства, къахьегама хьисапе, экономике сага фактор оалаш мел долчунгара: болх лой культурно - технически боаремгара, профессионально говзалгара, творчестваьгара, дисциплина йолаш хиларгара кхы а чIоагIа гIулакхаш дIадех. Из ца хилча къахьегама овсарле а продукце дикал а айлургьяц.

Производства е наха гIуллакх деча сфере, балха моллагIча моттиге сага цIенача дег тIара ца беш бола болх хьалхагIа е тIехьагIа, иштта е вешта общественни хьаштаща Iеткъаь ца Iеш, цун шийн хьаштаща а Iаткъаргба дикал во йолча товаращца, деча гIулакхаща юха цунга дIа а кхоачаш. Дисциплина чIоагIъяр — хIарана гIуллакх. Из массанега, моллагIча а болхлочунга, моллагIа ранг йолча кулгалхочунга, цхьаккха а юкъера а ца воаккхаш, дIакхоачеш да.

Еррига экономика прогресс, социалистически демократизма керда формаш дегIаяр айха дувзаденна да къахьегамо коллективаш болх айбарца.

ХIанз мехка ювцаш я къахьегама коллективаьеи предприятешта, учреждениешта, организацешта доал дечара цар лоархIам айбарах долча СССР Закона проект. ХIаьта массанахьа а белгалдоах из Закон хиланза дарддоацаши пайданеи долга. Производствана доал деча къахьегамхоша тIа-тIа дукхагIа даакъа лацара ленински идеяш дегIаахуьлаш из бокъха политически, социально - экономически кхетам байара лоархIам болаш хургда.

Цо оттаду юкъхьанцарча партийни организацешта хьалхашка керда декхараш а. Уж къахьегама коллективий авангарде йолх, хIаьта наьха политически тIум хилара, уж вIаштIехьбахара, царна кхетам балара шоай роль цар толамегIа лелаергьа цар денали хьинарш лакхагIа ме хул, производствера гIулакхаш леларах, коллектива берригача балхах бола коммунистий шоай бехктокхам боккхагIа ме хул.

Общественни къахьегама овсарлен экономика эффективностя ма могга айира парте лаьцача наькъо дерхI халкъа боахама доал делга тоадар. Цу даькъе чакхдоах лаьрхIа гIуллакхаш. ХIаьта а, новкъоста Ю. В. Андропова белгал ма дарра, «...боахама механизм, доал дара формаш методаши эргайоахаш тоаяра, хуьцара тIаберзабаь вай болх тIехьа-бисаб советски общество материально-технически, социально, духовно дегIаяро дIадехарель.

КПСС Центральни Комитето белгалдаьд боахама механизм эргаьккха тоаяра керттера лостамаш. ХIанз центральни а моттигерча а юкъараэкономически органашка, Iилмаи организацешка, предприятешка уттаеш я боахама механизмо эффективность айяра тIеерзаь хьадда йола предложенеш. Цу балха де лерхIар — уж чакхъяьхача Iилма-технически прогресс сихъелга, ресурсай кхом бара тIехьа чIоагIагIа къовсам лоаттабелга, овсарле лакха йолча къахьегама кхы а чIоагIагIа стимулировании е йиш хулийтартйола гIулакхаш лехилга. Из къаьстта чIоагIа доагIаш да, централизованни планировании предприятеш моттигера органаш шоай боахам лелабе мукъа хилар, цар инициативеи предприимчивости обществаи хьалхашкарча экономически бехктокхамца тарлургйола оптимальни никъ лахар санна долча, доал дара лоархIамеча деша.

Укхаза а, массаза санна, тешаме чIоагIале — Ленина тIехьале, демократически централизмах бола цун хьехам. Ленинах боаллаш хиннача Iилмах болча тешамца а политически хьинарца а цо лерраггIа лорайора бIарчча цаI йола социализма экономина вIашагIйоллилга дIадоладаре эзаш йола централизм. Цу цхьан ханна цо тIахьехар моттигерча творчестванех инициативанех шерра никъ хьабелхара. «...Вай декхар, — аьнад Ленина — латт моттигашка массанахьа а гIулакх сихдарах, ма мог га инициатива ялерах, ма могга шоай доIамагIа хиларах, ма мог майрали гойтарах...»

Новкъостий! Экономика дегIайоалаяро хIара мел заIо закондагIа доагIа а доагIаш хуьцамаш дайт социально-классови къамнйи отношенешка, ерригача политически надстройке, из болаш стимулировании ю общества духовни потенциал алсамйоахача, Iилма, дешар, литературен искусствой дегIадоаладера. Классаши социальни группаши тIа-тIа дукхагIа гаргаахар, социальни вахара ерригача сферашта интернационализаци яр. СССР халкъий вежарашха дола доттагIал чIоагIдар, социалистически демократи эргайоахаш тоаяр — социализм дегIаяра хIанзарча хан юкъо доаш долча доккхийча хувцамий къаьгга йола оагIонаш. Цар юкъара итог я советски халкъа-социальни идейно-политически цхьоагIо йолча халкъа — турпала, халкъа — къахьегамхочун, халкъа — кIаьма хьанколлачун социальни идейно - политически цхьоагIо дIахо чIоагIъяр.

Моха тIатеIIа болх беш ба. ХIара дено вайна дахь къахьегама толамех дола хоамаш. Хьахулаш да керда гIулакхаш. Ерригсоюзни аьлье хьалха боагIа москвичаш. Столица къахьегамхой массаза а хинна шоаш ца кхобеш, бокъонца турпала къахьегама хьокхам телаш. «Къахьегарга хьежача сийлен хоастамиж» аьлча девзагIа дисциплина чIоагIъяра тIехьа москвски предприятеше патриотически дIадолаьдар хьаллеацад берригача мехка.

Наха хьинар гойтерца, социалистически аьхь йоаржарца, миллионашв лаха овсарле йолаш къахьегарца — пятилетка кхоалагIча шера халкъбоахама плане толаме кхоачашъяра, вай тIагIертта дIахьалхашкахьа вахара бола тешам.

Нахацара бувзам чIоагIбе, балха формаши методаши эргайоахаш тоае

Новкъостий! Социализм — къахьегамхой шоай гIуллакх, миллионий дийна творчество. Халкъа Iалаьмате чIоагIа айденна къахьегамех политически хьинар, социализма кхелаш чIоагIа хьаш долаш нах хилар — из да вай общества прогресс сихъялара чIоагIа низ телар. Доккхал а деш Ленина белгалдаьнад Советски Iаьдала хьалхарча дийнахьа дена идейни, моральни массарел а чIоагIагIа да, яхаш. «Из гIуллакхаца техка да, — яьхад цо, — дешаща а ца деш гIуллакхаща бакъдаь да, из цкъа бакъдаь Iиййадац, хIаьта, хетаргахьа, истори довзача тайпара дерзе, из дукхазза бакъдаь а дусаргдац».

Истори из бокъонца цкъа бакъдаь Iанзар. Социализма идейно-моральни низ технаб эггара ирагIа исторически голаш тохача. Иштта хилар индустриализаци коллективизаци еча шерашка. Сийлахь-боккхача Даймехкатlем тIа а тIом чакхбаьннача тIехьагIа боахам юхаметтаоттабеш а хала тохкамаш деча хана а. ХIаьта хIанз социализм хьалъеча хана а идеяна мутIахьа хилар, лакха санхетам болаш хилар советски общества Iалаьмате доккха рузба да.

Классови къовсамашкех хIама хьакхоллаш къахьегашин хьа а хиннай, чIоагI а еннай, тохкамех чакх а яьннай партен халкъеи цхьоагIо. Партена вIалла дага а дац шие халкъаца ювзаеппа ца хилар, хIаьта халкъа партех лерхI шийн хьаштеш лерра гIа кхоачашдеш йола тешаме авангард. Хьайкъал дола хьехамчеи тохкамех чакхваьнна бальчеи. Парте идейно-политически, организационни цхьоагIо, цун халкъаца бохаргбоаца бувзам — социализма чIоагIалеи хьаст. Вай толамаш доахаргхилара бола тешам.

Къахьегамхой шийх беннача тешама эггара чIоагIагIа хам беш йолча КПСС-о коммунисташкара хьадех цар бехктокхам лакха хулга, кIаьд ца луш йоакхо ю парте члена цIа а лоархIам а лакхбара. Социалистически обществана кулгалду низ бола из даим халкъагара ше Iомалуш, наьха дийнача творчества хьаста чура шийн революционни оптимизми низи хьаийбеш я.

Вайна хьалхашка латта чоалханеи йоккхий масштабаш йолеи декхараш кхоачашдар, коммунистий, городен юртех берригача къахьегамхой хьинар дIахо айдар духьа эггара боккхача лоархIаме да вай балхе, партийни пачхьалкхени кулгалдара методий стиль цIенхаштта тоаелга.

Хоаш ма хиллара, В. И. Ленина дукха уйла яьй балха формайи методайи проблемай хьакъехьа. Доал деча экономически администрационни методех пайда иййара доззоеаш мича кхоачадх, экономически культурни дегIахачара партийни, пачхьалкхен органий функцеш малагIаш я, дукхача оагIонех латта дерриге хьашташ дикагIа мишта терхалдергда а царех юкъара декхараш кхоачашдара пайда мишта эцаргба а, балха тIа дика вIаштIехьбаьнеи цох хьахур дикагIеи хулга сенца а мишта а Iалашдергда — цу дерригне а даим йоахо еш хиннав Владимир Ильич.

Уж дешаш теоретически къестадеш, чIоагIъяьннача рекомендацеех практике пайда ийбеш хинна Ленин кулгалдара балха керда стиль, вай идеологех политикан революционность, научность, гуманизм, дукхача оагIонех латта социалистически хувцамий опыт цхьана чулаьца йола стиль хьаьлр вар. Цудухьа балха формаши методаши дIахо эргайоахаш тоадар вайна дола дикагIдола къулба, шийн тайпара йола эталон хинна а хиннай. Йолаш а я «авторитета низаца, хьинара низаца, опыт йоккхагIа, бегIа хилар доккхагIа, талант йоккхагIа хилара низаца» гIулакх леладелга дIадеха ленински стиль.

Ленински хьисапе болх бар из да эггара хьалхарча моттиге пачхьалкхех юкъара, халкъа юкъара хьашташ уттаделга. Из къаьстта лоархIаме да, хIана аьлча тIа-тIа чоалханегIа деш латт халкъа боахамера бувзамаш, хIаьта йоккхий социально - экономически территориально - производственни программаш кхоачашъелга дувзаденна да дукхача доакъой, республикай, крайий областийи хьаштаща. Уж толаме кхоачашде йиш яц юкъара хьашташ кIоарга довзара, низаш вIашагIтохареи царна дика координаци ярeи ларда тIа мера.

Доал дара отраслевой принцип эргайоахаш тоаеш, моттигерча органий лоархIами бехктокхами айбеш долча вай цунца цхьана белгала хьалхарча моттиге уттаду пачхьалкхен юкъара хьашташ. ХIаьта цо вайгара дIадех доккхачун а зIамигачун а тIехьа, боахамех кхетам баларех дешаш къестадеча эггара хьалха юкъара халкъа эффект йоаккхилга, ведомственности местничество лелара тIагIертта дукъале елга.

Ленински хьисапе болх бар из да бокъонца дика вIаштIехьбаьнна, гIулакх тIах аьнех хьалхашка латта декхар кхоачашдара тIадерзадаьи чакхдоаккхилга. Уж большевистски оамалаш дахим къаьгта гучаювлаш хиннай дерригача вайна карагIдуларашка.

Хьаддача гIулакхашта тIабийрза хилар, социалистически предприимчивость хилар, къаьтта декхараш кхоачашдеча творчески никъ лувцар — вай берриг болх эффективни хилийтара хиланза дардоаца хьал. Кхоачамбоацараштa коллекционированни а ца еш, цу е вокх хьокхамта шоаш ца бахчара бехказа балара духьа бахьанаш а ца лехаш, из дара новкъарле еш мел дар эшаде, хьакъалец тIагIерттан хьалхалатта опыти, ма дарра аьлча, тIехдика оттабаь боахи карабертабе беза. ХIаранена хьалхашка латт лоархIагIдалийта йиш йоаца дIадехар — дерригнев а тIехьа ше деккарийха хетала: цкъа дIадолаьнь гIулакх чакхдаккхалща ца дутилга, денна доаш — чакхдоаккхилга, оттаьь планашн тIайийна декхараш кхоачашделга.

Цох лаьца ца аьлча даргдац, хIана аьлча, балха вай дукхача участкашка бехктокхам хулгеи гIулакх тIах аьнна кхоачашдалгеи кхоачам болаш латтац. ХIаьта из бахьан долаш цкъаза цIенхаштта кхоачамбоацараш хул — планашта корректировкаш - ю. Материальни средствош, низалаш пайда ца эцаш ют, хIаьта цхьайолча хана очковтирательство лелаю, бокъонца эттa хьалаш хоаде гIерт. Цудухьа боккхача лоархIаме да партен правительствая директиваш кхоачаш мишта ю хьожаш лоаттабу партийни халкъеи тIахьожам дIахо чIоагIбер, гIулакх вIаштIехьдаккхарга бокъонца хьожаш хаддаза тохкам бар.

Нийса лархIа дагIац дийна организаторски болх бе безаш бола дукха нах цкъаза хоаехета шоашта хьадагаеха мероприятеш оттаеш хилар, эзаш йоаца тайп-тайпара совещанеш заседанеш еш хилар. Цу тайпарча практикана духьала я КПСС ЦК. Балха тIа парте дIадех формализм, волокита, дасса дешаш, инертности дедарлои хургйоаца стиль хулга.

Ленина хьийха ма хиллара, болх бе боагIа перспектива гуш, Iилмаха лаьрхIача расчетехи когтIоттилга еш, тIаийча решенеех турдар хьалхе а гуш. ХIаьта из эггара хьалха шийн мIанга дилача да болх беча комплексни никъ лувцар. Экономически, социальни, кадрови, психологически хьисап дола дерриг хьалаш факторашн кIоарга теркалъе хар, урагIа санна ехоарагIа а боахама гIулакхий ерригача звеньяй низаш вIашагIтохар, хIара хьадда декхар кхоачашдара дикагIдола наьккъаш лахар, дIара декхар, цун кхачаршара бушмаш теркалдеш, кхоачашдар — из къаьстта боккхача мехе да тахан. Нагахьа санна уж дIадехараш кхоачашдеш ца хуле материально-финансови хинна да Iеш, моральни а политически а зе хул.

КПСС ЦК установкашка хьежжа пленови, боахама, советски органаша, партийни комитеташа цу лостамагIа цIенхаштта болх бе боагIа, цар шоай теркаме эца деза йолаш йола опыт, Iилман рекомендацеш чIоагIа чоте ца эцаш, тайп-тайпара хетареш вIашн нийс ца деш, доал деча органий болх шерре дIа ца бовзийташ оптимальни решенеш тIаийе йиш йоацилга.

Кулгалдара методаш нийса лелаяра даькъе хьокхам гойташ хила еза партийни комитеташ. Цар гIулакхаш дика вIаштIехьдахарга организаторски идейно кхетамех болх вIаши тарбе харге, коммунистий авангардни лоархIам айбарга, нахацара цар бувзамаш чIоагIа хиларга, кадраща болх барта хьежжа хургда керттерча даькъе парте политика чакхйоаккхача толам баккхар.

Ленина кIаьд ца луш белгалдаьхад: болхлой гIулакхий мах белга цар деча къамаьлашка хьежжа а доацаш практически балхага хьежжа хила деза, яхаш. Балха тIа лакхвала хьахулаш яц авторитет. Из йоакх тIагIертта болх барца, принципиальность хиларца, цах теркалбарца. Кулгалхочун нравственни сибати хьокхамии хьагойташ мел дар бехктокхаме хеташ леладарца.

Ерригача посташка хила беза партен халкъеи хьаштаи хьалхарча метте уттадеш, хьинар долаш, гIулакх кIоарга довзаш кердадар хьаллоацаш, шийн балха критически мах беш, нийсхо езаш харлуш боацеи балхахой. Ма дарра аьлча, цу тайпара балхахой ба парте сий дераш, халкъо лоархIараш.

Новкъостий! Доал делга тоадара, дика вIаштIехьбаьнна хулгеи гIулакх тIах аьнна кхоачашделгеи, планови пачхьалкхен, къахьегама дисциплина хулга айдара парте тIадерзадаьча низий чулоацам севкх латт аьлча, белгалдеьккхад новкъоста Ю. В. Андропова, алхха долаш дола белгалдара кхоачамбоацараши халонаши дIаяхарах латта Iац. ХIаьта из а шийга хьежача боккха лоархIам болаш дале а, из иштта латт бухсоацача кхоачаш социалистически вахара хьисапе дард кхы а чIоагIъярах а.

Вай массана ловш ва вай моха кхы а вIашагIа хулга халкъе хьал-торо айлуйта. Бакъда, алхха из ловш вай хиларах далац гIулакх. Шоаш кхо ца беш къахьегаро, хIарана юкъарча гIулакха йоакхо еш хиларо мара Iалашдергдац производство тIа-тIа дегIаухаш хулгеи халкъа хьал-торо айелгеи.

ХIаьта из кхы тIа а белгалдаккхар лоархIаме да производственни общественни вахара юкъе доагIаш керда новхалаш хиларца. Харц хургда къонача наха даьйя ноаройн идейни нравственни йIаьхий оамалаш — къахьегам безар, бакъахьарча тайпара бахa обществана тешаме гIулакх де гIертар — шинлегIа дIаийьо, аьлча. Социалистически сагI уж башха-дика оамалаш йоахкаш хулга кхы а хьинарегIа, хьалхашка латта декхар кхоачашдара кхы а чIоагIагIа тIадерзадаь чакхдаккха декхарийла ба деза, школа, вузаш, комсомол, профсоюзаш, халкъа депутатий Советаш, ерриг къахьегама коллективаш.

Социализмо хьаю вахара наьхален керда система. Шийн декхар сага вахар материальнои духовнои дизагIа хулга Iалашдар лерхIаш вай общество але а буржуазни яр санна наьха кхелаш юхмаччалье йоахача потребительства наькъагIа яха йиш йолаш яц. Социалистически общество нака эшараш, уж хIама лихара, рузкъа хьаIоадара, бехар яра тIакхувш хургбоацаш. социалистически къахьегама морала принципашка хьежжа гIаьхха лелаяду.

Бакъда, хIанз а болаш ба вай моральни принципаши законаши телхадеш, обществана чотагIа бахa гIертеш болх нах. Цар лелаадер тоама да къахьегамхоша, царна аргIаало чхайкаю догцIена болх беча хIара къахьегамхочо. Цо вайгара дIадех моллагIа дале а шIирчача гIулакхашка дерригIен машар боацаши къовсам лоаттабелга.

Из къовсам, аьхад Ленина, «чакхбаккха йиш яц наха шоаш новкъостал деш ца хуле». Шеко яц, эшаш моттиг хилча даим закона низах пайда эца боагIилга. ХIана аьлча обществана духьалара гIулакхаш тьахилар дукхача даькъе хьадоагIа дерриг де йиш а я, цох бехктокхаме а оаргвац, ллача харц уйлаш цара. Цу тайпара уйлаш араштa моттиг хилийта йиш яц вай общество. ХIаьта советски нах доглоахаш я ба обществан сагеи хьашташ лорадара правоохранительни органаша хьинаре, шоайех гIалат ца доалийташ квалифицированной болх берг хиларах.

Вай дах дунен-арене лаьтIа луш, ира идеологически къовсам латтача хьалашка. Буржуазни идеологаша шоашта хур-могар ду советски наьха идейни чIоагIале йохаяр духьа цу гIулакха эггара бIехагIа долча герзаех — оапех, аьрдтех, факташ юмаччанна яхарах, событешта фальсификаци ярах пайда а ийбеш. Цудухьа фе да хилча даргдац. Вай принципашта, вай вахара деш дола моллагIа тIагIортамаш цIенлашта юкъгоахаш вай хинна а хиннад, хурге а да.

Вай бIубенна да, идеяй къовсаме бухсоацаш котала баккъдоалчуйн гуманизман оагIонгахьа, марксистско-ленински идеологе оагIонгахьа хургхиларах.

Машар лорабар—цул лоархIамегIа декхар дац хIанз

Новкъостий! КПСС Центральни Комитетой Советски правительствай Iалаьмате боккха болх бу машар лорабеш чIоагIбеш гIерташ. XXVI съезда решенеш кхоачаш а еш, 80-ча шерашта йола машара Программа чакхъяккха а гIерташ вай тIехьа да дунен халкъашта юкъера гIулакхаш хьакъехьа вIаштIехьдахара, эггара хьалха тIом ца хилийтара тIехьа а долаш. Новкъоста Ю. В. Андропова дIакхайкаьча тIеххьарча советски машара инициативаша хьахьокх событеш кхохкам кIаьдбара оагIорахье дегIайоалае цIенача дег тIара гIерташ хилар, керда торонаш хьаелла дунен халкъашта юкъерча вахаре цхьана машаре дахара бола нораш чIоагIъя...

Советски Союзо баьккха хIара гIа. хIара вай инициатива — сийлахь-боккхача Ленина васкеташ кхоачашхилар. Ленински машара стратеге, социалистически арахьарча политика ленински принципашта белгалбоаккх КПСС-ей Советски пачхьалкхени дунен халкъашта юкъера берриг болх.

Вай дахаш дола шераш историена юкъегIоргда арахьарча арене тIатеIIа лоаттабеча классови къовсама шераш санна. Цкъаза цIаника ца хулача тайпара чIоагIа вIашн духьала отт дунен халкъашта юкъерча гIулакхий диаметральни дIа-юха леста бола тайп-тайпара шийникъ.

Дунен халкъашта юкъера хьал хIанз ирдалара керттера бахьан — из империализма эггара агрессивнегIа доли низаш хIандара эггара керттера дола доаш — тIемахи машерахи дола доаш авантюристически хьисапе къоастаде гIертар да. «...тIемахи машарахи дола доаш, — белгалдаьккхад Ленина, — нийса оттаде йиш яц, нагахьа санна хIанзарча обществе классови антагонизм теркал ца еш хилча...» МоллагIча маскашца хьулаяла могаргда империалистически реакцена, бакъда цуна кхьайладакхьа могаргдац тахан а цун арахьарча политика никъ духьал дийна пайдане дола классови хьашташ бахьан долаш лелабеш хилар.

Ма могга дукхагIа пайда баккха, доалц эксплуатаци обществана деим тIалоаттае, дунейна доал де гIертилга да империализма халкъа духьаларча наькъа ларде латтар. Империализман цун политика лелаеча низийн ленински характеристика шийн берриг лоархIам бовиза я.

Капиталистически система тIалатт кIоарга кризис. Цо чулоац экономикех политикеи, буржуазни обществана материальни духсании вахар. Къахьегамаи капиталаи юкъера, империалистически кортмукъаьнначеи пачхьалкхенашта юкъера капиталистически дунен чурча низий централата юкъера вIашдухьленаш ирлуш латт. Империалистически буржуазе эггара IовдалагIа барамша эксплуататорски общество стратегически мельхаларах бола бехк цун чурча вIашдухьленашта а ца буллаш, из дегIаяра чурча логикана а ца буллаш социализмана, цун дунен халкъашта юкъерча политикана дIатIабехк.

Цу хьелашта США доал деча гIоазарашка котъаьннай реакционни тенденци, «военни парти» яхача Ленина дешех пайда а эцаш, цу парте «шийга йоах: низах цу сахьате пайда эца беза, дIахо йодача хана хургйола тIехьлеиаш ца а лоархIаш». Империализма, эггара хьалха американскичуя, агрессивнегIа дола гIоазараш гIерт кризиса кIалхардовла, социализма исторически кхайкарада дола жоп герзаш Iоадара, тIема кхерам совбаккхара наькъашца лаяа.

Империализма агрессивни гIулакхаш эггара хьалхарча аргIан Советски Союза, еррига социалистически содружествана духьала дерзадаь да. Экономически санкцеши психологически тIоми, коммунизмана духьалара «крестовни поход» вIашагIйолла гIертар социалистически пачхьалкхениги чурча гIулакхашта юкъе гIертар, кхоаба а кхоабаш контрреволюционни «пхелагIа колонна» леларга кхачалца, масале, Польшера яр санна» — из дерриге а бокъонца долаш дар, харцде могаргдоаца бакъдаь да.

Цкъа санна дукхазза а хиннача тайпара империалистически реакци безам болаш я истори кердадоаккхаш хувца, дунен социализм готъе, халкъий кортамукъален болам юхатоха. Ма дарра аьлча, социализмана хьалхашка ультиматум оттаю — нагахьа санна из шийн позицеш тIара ца йоале дегIаахар тIема оагIонгахьа гIорта, яхаш. Бакъда, альтернатива: е дунен масштабе империализма диктато яхар де деза, е дунен тIом — шийн лардагара дена хьаькъал доацашин уззареи бе, яхаш я.

Империализма политикана, империалистически гIулакхашта духьала латт дунен халкъашта юкъера проблемаш къоастаяра доль, къахьегаш болча наьха керттера хьешташ чулоацаш дола вай социалистически гIулакхаш. Вай тешаш да социальни прогресс соцае йиш йоацаш хиларах, адамле социализмага яара исторически процессана духьале «с йиш йоацаш хиларах. ХIаьта социализм — из машар.

Советски Союзе, вежарашха долча социалистически мехкашка долаш дац тIом теркаш Iоаделга, дунен халкъашта юкъера хьал ирдалар эзаш дола низаш. Машар, кхохкам кIаьдбар, массане юкъера кхерамзале, нийсхоца а вIашн пайдане долаш а цхьана гIулакхаш лелалар, социальни къамани прогрессана, шоай кхелаш шоаш къоастаяра йола халкъий бокъо йохаргйоацаш хилар — иштта да вай къаьгга е гучахьа а кхоачашде лерхIараш. Дунен халкъашта юкъера хьал чIоагIа тоадара тIехьарча къовсамера тешаме къулба, — аьннад Леонид Ильич Брежнева, XXVI съезде ЦК Отчетни доклад еча хана, — хила а хиннад долаш а да КПСС оттаьь машара Программа.

Машар бахьан долаш лоаттабеча къовсаме лоархIаме фактор я вежарашха йолча социалистически пачхьалкхений дегIайоагIаш йола цхьоьгIо. Уж айха кхоттеш да хилар, марксизма-ленинизман социалистически интернационализман принципашта тешаме хилар. ТIемага дуга никъ дIакъовла лаьрхIа хилар цIаькха а хьахехкар Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача пачхьалкхений Политически консультативни комитета Прагски совещание.

ТIом ца хилийтара тIехьа лоаттабеча къовсаме керттера декхар лоархI вай хIанз кердача, дукха чIоагIагIа кхерамеча фазе тIа доалаш латта герзаш Iоадер юхатохилга. Халкъий вахара лоархIаме долча хьаштех доаш ца а хеташ США администраце вIалла ше бехктокхаме ца лоархIаш леладу гIулакхаш боарам боацаш кхы дIахо а ядерни герза хIанз йолаш йола запасаш дукхагIа хилийта, стратегически герза дерриг тайпаш юха ца озаш Iоаде лаьрхIа а йолаш. Йоацаш йола «нулевой вариант», «промежуточни решени» оалаш яраш кхыдола доаца хIамаш хьалха а тувсаш, американски милитаристаш дукхьал чутIерт фукнагIа даь а Малхбузен Европе гаьна кхетар юкъерча боараме дола шоай ракеташ дIанийсъяр духьа. Цунца цхьана цун халкъех США ядерни «амнаташ» бе а гIерташ. ХIанз а ВIашагIкхийттача Штаташеи НАТО тIолларча цар партнерашеи жоп деннадац духхьал шийн оагIонгахьара эггара хьалха ядерни герза тохаргдац аьнна Советски Союзо деннача деша.

ДукхагIа - кIеззигагIа доацаш нийсденна латта низаш дохадара переговорех пайда эца гIерташ США-с леладеча гIулакхашта Советски Союзо духьала оттаю эггара хьалхарча даькъе йолаш йола юкъара баланс кхоачагIлаш, бакъда, мел мог лохагIча боарамашка хургйолаш герзаш кIеззигдара йола конструктивни идея. Герзаш, къаьстта а ядерни дараш, дIадахийта гIерташ, вай мехко лехац тIема нийсон совле.

ЦIена уйла а йолаш гIерт вай стратегически герзашти довзув оттадарех уж кIеззигдарех хьанъехьарча а Европе гаьна кхетар юкъерча боараме долча ядерни герза проблема хьанъехьарча а переговорашка толам баккхийта. Вай барт бе кийча да шинна а оагIон гIуланкхий ларда тIа законни дола хьашташ лоархIаш а нийсхон цхьатарра кхерамзале хилара а принципага хьежжа. Из дешшй цIена уйла йолаш леладу гIулакх, из деший вай дика уйла йолаш хилара дола тешал?

Машар, социализмана карагIдаьннараш лорадер — Варшавски Договора мехкий оборонительни союза низ. Эттача хьало дIадехаш хиларах социалистически содружества халкъаша мел могар ду, дергдолаш а да шоай оборона кхы а чIоагIагIа, кхы а эффективнегIа хилийтара. Дерригача халкъана дукха дезаш, Коммунистически партен Советски пачхьалкхенои йоакхо еш дола СССР Герзашцара Низаш фийла лорадеш да советски наьха, вежарашха долча социалистически мехкий ерригача содружества машарера вахар. Авантюраш дукха езараштa дац ма лулда из. Ленина дешашца аьлча, «Вай вошта тийша болх байтаргбац. Вайна йийтта а яц еттарг а яц Iехадерг а дац».

Новкъостий! ВIашагIкхийттача Штатий имперски амбицеш, герзаш Iоадар, низа культ, тIема пропаганда — цу дерригнеша дунен халкъашта юкъерча проблемашкара империалистически гIулакхаш массане юкъара кхерам хиле дIаотт. Хоаш де, малхбузен лагера доал деча гIоазарий агрессивни тенденцена духьала реалистическегIа, нийсагIа йола традици латтилга, из хьаллоацараш — кхоххам кIаьдбара, цхьана гIулакхаш леладара тIехьа ба. Советски Союза малхбузен дукхача мехкашцара бувзамаш дегIадахкаро хьахьокх хьашташ вIашн тарлуш доле доакъош вай дика дукха долга. Из дика кIийле я дунен халкъашта юкъерча гIулакхашка машаре цхьана дахара ленински принцип дIахо чIоагIъяра.

ХIанзарча хана белгала хIама хинна дIаэттад дунен чулоацаш тIема духьалара болам чIоагIа айбалар. Лорале яхаш дешаш да ленински дешаш: «ТIом уззара ба: дукхьал дукхача наха доллача хIамал халагIа холу из...» «Ма хилийта тIом!» — из тIахьехам Европе кхайкабеш ба, из хьаллаьцаб США а, хозаш ба ерригача планета тIа.

Дунен халкъашта юкъерча вахара влияни еш дола хIама хинна айбеннаб хIанз тIема духьалара болам. США а НАТО кхыча мехкий я доал деш дола гIоазараш герзаш Iоадара духьаларча. Малхбузен Европе американски ракеташ дIанийсъяра духьаларча общественни низий выступленеш теркал ца йича далац. Цу выступленешa дIахьокх общественни санкецан наьха хьинари айдалар керда боарам.

Машара тIехьарча къовсаме дукхагIча даькъе тайп-тайпара политически идеологически позицеш йолаш ба коммунисташи социал-демократаши, христианаши либералаши, профсоюзаш, дина, кхалнаьха нагIрхой, кхы йола организацеш. Бакъда, цар де лерхIар юкъара да — тIом хьалъебераша адамленна кийчъеш йола катастрофа ца хилийтар. ТIехь-тIехьагIа чIоагIлуш доагIа из де лерхIар кхоачашдулургдолаш хиларех тешаьга. ТIом ца хилийта йиш йолаш а ца хилийта безаш а ба.

ТIема духьаларча къовсамхой хьалхарча мугIарашка ба вай новкъостий - коммунисташ. Коммунистически болхлойи партеша хIама ца ходеш къовсам лоаттабу термоядерни тIом ца хилийтара тIехьа, тIема кхерама духьале болча наьха къовсам хьалъайбу, цун социальни источник санна нийса хьахьокх империализм.

Вай кхетабеш ба Делехиннача конференце баьйбаь бола блокех дIавкхетанза барий болама тIема духьалара, антиимпериалистически, антиколониальни лостам. Мукъаьлинача пачхьалкхенашка тIехь-тIехьагIа дика гIа кхетаду политически экономически йиза шоай лоIаме хилар, къаман экономика айелга чакхдаккхар, дунен халкъашта юкъера экономически гIулакхаш демократически хувцилга Iалашдар алхха герзаш Iоадаран тIема кхерамах духьаларча къовсамца айха бувзам а болаш мара кхоачамде йиш йоацилга.

Раьза а долаш белгалдоакхк вай, вай доттагIий идеяшца цхьан лостамагIа йолаш вай машара инициативаш хилар, цар хьаллоацаш уж хилар. Цу хьакъехьа дийцар Советски Союза 60 шу дизар дездеча деношка коммунистически болхлойи, революционно - демократически, къаман - патриотически, кхыча партей вилалаша. Цуна тешал деш хIама да Праге Варшавски Договори юкъе дакъа лоацача пачхьалкхений Политически консультативни комитето оттаь предложенеш шерра могаеш хилар.

Шийн исторически бехктокхам гу вай мехка нах тоама болаш империализма лелабеча наькъа духьала тIехвала могаргдоаца духьале оттарца. Вай йоахо ю алхха советски халкъеи социалистически мехкий вежарашха долча халкъий кхерамален а ца Iеш, ерригача цивилизаце кхоанеи а. Машар чIоагIбар — дунен халкъашта юкъерча гIулакхий кхоачарча дента бодача наькъа тана. СССР — дунен халкъашта юкъерча хьалера кхохкам дIабаккхара тIехьа, ерригача пачхьалкхенашца цу даькъе ВIашагIкхийттача Штаташца а лертIа, дика гIулакхаш леладара тIехьа я.

Вай кхоачашъю парте XXVI съездо яь принципиальни вывод: машар лорабар — дунен халкъашта юкъерча плане хIанз кхы чIоагIагIа лоархIам болаш декхар дац. Тешаме ленинцаш долча вай, низаш кхоадергдац машара гIулакх котдаккхара. Машаре кхоане адамленна Iалашъяра!

* * *

Деза новкъостий! Укх шера Ленин вел ди вийслу РСДРП II съезда 80 шу дизарца. Ленина карагIдаьнна керттера хIама да духьал цу хана парти хьалра сийлахь-йоккха идея кхоачашъяр. Цу хана дена Ленини партин вIашагIа ца къасташ я вайна. Ленински уйла, ленински доIам чулоац КПСС дукхе оагIонаш йолча балхо.

Вайна, коммунисташта, истоpе тешам а бенна хьатIадьллад адамлента долаш дола духовни рузкъа — гениальни уйланчайн революционерийн Маркса, Энгельса, Ленина идейни тIехьале. Деза хIама санна вай лораю из, хIаьта хIанзарча дунен тIа марксизма - ленинизма кхоачашъеча сийлахь - йоккхача миссех де а доагIаш доккхал а ду. Цун ларда тIа, вахаро дIадехаршца нийс а беш, КПСС-о творчески дегIабоалвбу ина бола хьехам. Коммунистически идеяша, котъювлаш йолча марксизма - ленинизма теоре сийрдабоах кхоанега бода никъ. Цу идейни байракха кIал советски халкъо яьхий исторически коталонаш.

Вайна хьалхашка латт, новкъостий, доккхий, новаторски декхараш. Уж мелла чоалхане дале а, мелла дукха низаш цар дIадехе а, вай уж кхоачашдергда. Цуна дола новкъостал — ленински парте кулгалдара лоархIам, советски наьха творчески хьинар, ленинизмана лорэагIа ца доалаш вай тешаме хилар.

Дайкъала хийла ленинизм — дийна бола революционни хьехам, де дезачоа лостам тела нийса къулба!

Сийле хийла советски халкъа!

Дайкъала хийла сийлахь-йоккхача Ленина хьаь Советски Союза Коммунистически парти!

* * *

Новкъоста М. С. Горбачева докладага чIоагIа теркам тIабахийта ла а дийгIар, дукхазза дIаьхдаь тIоараш тохаш из юкъагIа а аьхар.

Керттердар—дисциплинен бехктокхами

КХОЕ БАЛХА ХА

КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленум хинначул тIехьагIа дукха хувцамаш хиннад тха завода болхлой а кхыча предприятей болхлой а сакхетама чу. Балха ханах хьаькъалагIа пайда ийбе бьнниаб. ХIара минут лораю болхлоша. Нагахьа санна хьалха производство вIашатIехьъяккхара дош къоастадар кертторча даькъе цехий начальникашка, сменай мастерашка мара ца кхоачаш дола гIулакх лерхIаш хиина дале, хIанз кIезига моттигаш нийслац моллагIа йола задани кхоачашъяра оптимальни вариант болхлоша шоаш белгалйоахаш. Цу тайпара инициативаш дукха гойт тха завода болхлоша.

ВIалла дукка ха йоадаш дар бийсан смена болх беш йолаш ноусин дробилка конически втулка болх ца беш соцаш. Завод денкен бийсаннем е кхы дукхагIча хана болх ца беш латта езара ихерам эттар. Цул совгIа, дукха ха еза оатхалашта демонтажи монтажи яра. Цига хьагулбенна инженераши техникаши цех сихагIа болх бе йолеллийтаре де дезар фуд яха дош нъбасталеш боахкаше, итт тонн озаш еза йола дробилка вIашагIълкйха болабелар смена болхлой, де дезар фуд хайнача хана демонтаж нь льянаяр из. Сменана гIо де бахкача А. Лейманен токара В. Матвеевен токарни станоха тIа говза обработка а ль дIаоттае мера ца озаш кийчйир кхы параметраш йолаш хиина втулка, хIаьта из болх дика беш а я. Из чоалхане ремонт йир дукхьала цхьан сменагIа, из а бус.

Балха режим хала хилар бахьан долаш хIанз а настаста нийслу тха пластинчати питатели щековой пробилкен болх ца беш сецаш моттигаш. Хьалха дукхта ха эшаш хулар царна ремонт яра. Уникальни ма йий из оборудовани. Амма завода ветерапаша слесара Кодзоев Закрече, газоэлектросварщика Евлоея Камаудина шоай ниэ ца кхобеш болх бар а уж опыт йокхлея говзал лаядеи йолаш хилар а бахьан долаш хIанэ кIезигъенная цар еча ремонто лоаца ха. хIаьта оборудовани дикача хьелатIа а я. Дика болх беш ва питатела машинист Шахмурзаев Осман. Юххьанцарча дроблене участка коллектив а Iомаснай балха ха кхое. Цудухьа дика да цу участка хьокхамаш. Дагадоххерах аьлча, цига болх беш ба Э. Кодзоева воIи сесаги.

Балха хана кхом барах дуццаш, белгалъяьнна лов сона А. Морева кулгалду слесарий бригада а. Нагахьа санна хьалха транспортера ленташ хувцара бIаргчача смена лоархIам бола балха ха эшаш хиннале, хIанэ ах сменана йоагIа ха мара эшац бригадана из болх бе, вешта аьлча, практически тоъ цунна ремонта хоадаль ха.

Балха ханах кхоеш пайда ийбаро гIо ду оборудованега овсарле лахкагIа йолаш болх байта ца Iеш, цо болх беш йола ха йIаьхъе а. Дукхача тха болхлоша дика зув шоаш болх беча хана даьтта малагIча боараме да, даьтта хьокх, мельевиа оатхалаш чIоагIъю. Из гIулакх дика леладеш ба дробилкай машинисташ Газиев Мухтари Оздоев Илези, транспортерщик Калинина Нина, кхыбараш.

Балха ха дика кхоеш я новкъост Дегтярев керте латта деза мовхьаш кхухьа самосвалаш лехкарий бригада. Дилла а хананхьа заправка йий хул цу бригада машинаш, цудухьа лакха я цар балха овсарле а. Из пайна новкъадале а, беррига самосвалаш лехкараш баь смена графиках болх бар шоаш беча балхах тийша долга кхетадеш. Технологически автотранспорта болх вIашатIехьбоахкхача йокхий резерваш я тха пайда эшаза. Царна юкъе доагIа техниках кхом беш пайда ийбар, цул балха режим оптимальни хилар, къахьегама дисциплина лакха лелаяр. хIаьта водителаша де дезаш дола хIамаш укхаза дукха а да.

Дежурни электрикий группах динагIа пайда ийбе долаллар бахьан долаш кердальхай завода электролинеш, тоалуш латт территоря. Дукхача цехаше, участкашка порядок лэй шоашта юхерча территорешка. Завода беррига болхлой балха хана дикагIа кхом бе балар, цехийн сменайн балха режим тоаяр бахьан долаш 1983 шера хьалхарча квартале дикка тоаденнад дIадахача шера хьалхарча кварталаца нийсдича производственни хьокхамаш. Цкъан алаззеи лаккъеннай производственни план, кIаал лахкъеннал къахьегама овсарле а.

Тхо догдоахаш да укх шера хьалхарча квартале даьхача толамашца 1983 шера план толаме кхоачашъе гIоддарга.

Коллектив шоай низ кхобергболаш ла производственни план дерригача хьокхамашта тIехкхоачашъяра. Из хургда КПСС ЦК ноябрьски Пленуме решенеш кхоачашъеча коллективо лоаца дакъа.

В. НАЛЬГИЕВ,
Карабулакски рудай йоацача гIишлои материалий завода керттера инженер.

Шийн болх дукха безаш, хьадер дика деш хилариа вово «Чечингсельстрой» треста Грозненски зышкбетона конструкцей заводе ремонтно-механически цехе токарь-фрезеровщик Путасин Валерий Борисович. Цун хьаьвала къахьегам белгабаькхаб за «Трудовую доблесть» яхача медалаца. ХIаьта цо тийначача рационализаторски предложенеша 700 сом экономически пайда бабб производствала.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) цеха начальник В. Попови токарь-фрезеровщик В. Путасенаи.

И. ПЛИЕВА сурт

Наьха йоакхо еш

Укх тIеххьарча шерашка дика къахьегаш хьабоагIа Назрановски района «Знаменский» совхоза хьайбаш леладераш. Дика чакхъяьккхар укхаза хьарарча шера хьалхара квартал а. 1983 шера цхьоалагIча квартале хьайбай продукташ дукхагIа яхарай кийчъяран, хьайбаш дебадаран леланьча республикански социалистически яхьа итоганна а хьежа КПСС обкома бюрос, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома котъальнарг а лаьрхIа республикански газеташ тIа чIоагIдаьча Сийлен улга тIа льяккхай «Знаменский» совхоз. ТIеххкоачашъяьй укхаза паччахьалкхента шурен дулхи дохкара планаш.

Толам цIаккха а вишегIа хьахилац. ХIаьта хоьш ма дий доахан Iаьтгара дахар хьайбаш леладерашта эггара бехктохкамегIа а халагIа а хе йолга. Цу хана, массе а овгIорахьара, къаьстта дики Iунал де деза хьайбашта. ХIана аьлча, из-м лоадам боацаш хIама дар, аьнна цхьа гIулакх юкъагIдатача, цу сахьате из шура кIара Iатхъ. Цудухьа хьайбаш толаме Iаьтгара даха хьежар совхоза фермай болхлой. Из царна дика вIашатIехьдаьиилга гуш да.

ГIулакхаш дика лелара лоархIаме торо я коллектива къахьегама дисциплина массаза а чIоагIа лоаттар, наьха бехктохкам айбар. Ала деза, совхоза администрацин, партийни, профсоюзни, организацеша [illegible]

хилар. Масала, укх шера март бетта совхоза цхьоалагIча ферме цхьа ха нийсъелар шура лаьгIъенна. Бахьан-ферма кулгалхочо хьайбашта доакъар дIадалара боагIача бесса тIахьожам ца лоаттабар дар. ЙоагIаш йола йоакхо лдар социалистически яхь лелаяра. Баьча балха итогаш ца еш, дикагIа къахьийгараш белгал ца боахаш моттигаш нийсъелар. ХIаьта из IаьткЪар коллектива балха. Тха газета тIа «Малав бехке?» яхаш араьннача корреспонденце тIа критика йир ферма заведующена Гагиев Ахьмада. Совхоза кулгалхоша критиках йоагIаш йола вывод а ль, хьадийхар ферма заведующегара ший балха тIа нийсадийта гIалаташ лоацача хана дIадахар.

— ХIаьта шийна аьча критиках кIалхаравала ца гIерташ, бехказвалара бахьанаш ца лехаш сихагIа кхоачамбоацараш цIендаь дIадаха хьежар Ахьмад, — яхаш дувц совхоза керттерча зоотехника Мациев Бамаатгире. — ЧIоагIйир ферме порядок, график а оттаь, кхом беш доакъар хьайбашта дIадалара тIахьожам лоаттабеш хIара дийнахьа дежуриеш бола специалист е йоаккхагIйола доярка яр. Кийч а дийл мара дIалацар хьайбашта доакъар. Масала, сенаж дика ца хилар бахьан долаш доахана во юар. Бакъда, сенаж чаца вIашагIъеш, цунах муж дIа а тохаш дIаечча из [illegible]

боаккхаш нитацар, цун опыт шерра дIайовзийтар ерригача коллектива. ХIаьта шийна тIадиллача гIулакха бехктохкам лохбаьри цхьацца гIалаташ а дуваийташ коллектива болх юхатеттари а «белгал ца воаккхаш» нитацар. Ерригача коллективо цукха дIалайтар болх эсала, шийна могачул кIезигагIа бар могийтаргдоацилга. ХIана аьлча, дояркашта а скотникашта а луш дола алапи бухсоцпаш хьахулачох тийша да. Иштта, тIехьаюсача участке дукхагIа терхам тIабахийтар совхоза кулгалхоша а. Цу дерригие вIаштIехьдалийтар лоаццача хана ферма болх тоабе. Наьха дикагIа къахьега безам хилар. Цудухьа дикка тIаккхийтар шура. Масала, хьалха хIара беттача Iаттагара дийнахьа 4,2 килограмм шура мара ца йоаккхача из 5.6 килограммага дIакхаьчар.

Даьчох кхоачамбаь Iе дага бан совхоза хьайбаш леладераш. Из гуш да хIанз пар доахача толамашка хьежача. Шура кхы а тIаккхеташ я. ДIабахача бетта паччахьалкхенга екхачунца нийсйича хIанэ хIара дийнахьа 100 килограмм дукхагIа шура дIайохьийт боахамо маслозаводе. Хьайбашта лерттIа Iунал ду. Ферма корпусашка массаза а цIена, екъа я. Къаьстта дика хьож дехнача доахана. Iаьсашка, Iаьсий леладерашта юкъе белгалъяьннай Барвинхоева Iайшет. Хьалхарча квартале пхьа Iаьса [illegible]

хьокх зооветеринарни болх укхаза дика лелабелга. Беррига а специалисташ кIоарга знанеш йолаш, лаккхара образовани йолаш ба.

ЙоагIаш йола йоакхо ю совхозе хьайбаш леладерий къахьегамен бытовойн хьалаш тоаяра я. Хьайбаш нерда хьаьнча йоккхача корпусашка латт. Дерригача балхашта механизаци яьй. Дояркашта, скотникашта салаIа доза кийчъяь цIе уголок я. Укхаза да деша керда газеташ, журналаш, лаьрххIа йола литература. ЦIеча уголоке латт кресланн, хоза гIандаш, истолаш, йоккха телевизор, радиола. Хьайбаш леладерашта хьаьнй столови, буфет. Дукха ха ялалехьа шоллагIча ферме болх бе йолалургъал медицински пункт, бани. Укхаза хьаелла лерхI наьха тайп-тайпара хьашташ кхоачашдергдола мастерскеш, ательеш. ХIанз республикерча боахамашкара хьайбаш леладераш ух «Знаменский» совхоза фермашка къахьегама хьалаш, быт, салаIар миштта вIаштIехьдаьккхад хьажа.

— Балхацара наьха безам собаккхар, царна лерттIа хьалаш вIаштIехьдахара гIулакх тхоай керттера декхар лерхI оаха, — йоах совхоза директора Галаев Яхьяс. — ХIана аьлча, деррига а болхлоех тийша да. ДIахо йодача хана кхы а дикагIа тоаде хьожаргда тхо хьайбаш леладерий хьалаш. Оаха лерхI шоллагIча ферма кор йоаккха доакъар цех хьае. Укх шера дукхагIа дIайийнай совхозе доакъара культураш.

Найсача наькъагIа болх совхоза кулгалхой. Наьха йоакхо еча арга хьежна леларгда боахама гIулакхаш.

Х. ШАДИЕВ.

Коллективни подряда—шерра никъ

ДЕРРИГА ХАННАХЬА ЧАКХДОАХ

Даь шу хьалха вIашагIъеллай Гудермесски района «Правда» яха комсий совхоз. Из Iойиллача гурахьа 120 гектара тIа дIайийра хьалхара комсий гаьнаш. Таханарча дийнахьа совхоза комсий бешамаша 335 гектар лаьтта дIалаьцад.

Итъ бригада я из наьхе йола культура лелаеш. Укх шера 530 тонн комсаш паччахьалкхента йохка езаш ба цар болхлой.

— ДIадахача даь шера хIама ца деш баьгIабац тха болхлой, — йоах совхоза директора Абузаров Юрий Ивановича. «Комсий бешамашнара балхаш чакхдоахашлехь а Iомаяьй из культура лелаяра йола агротехника.

Комсаш дIайоагIарагIа доалаш дац гIулакх. Керттера дар да царех дика хьувкъам луш йола бешамаш хьахилийтар, дукхача лазарехн зене йолча хIамасхи уж лорар. Цу эггара хьалха де дезача балхех да бIоагIех аьшксаьрг дIабехкар, еIа комсаш шпалерах хьалъеххкар. Уж хала балхаш да дукха болхлой а эшаш.

Шоаш белгалъяькха мероприятеш йиза чакхйоах къонача совхоза болхлоша. Iаь деношка укх шера хьувкъам лургболча комсашта шпалера отталаь, хIанэ ши шу даьннача гаьнашта а из болх чакхбоаккхаш ба уж. ДегIайоагIача комсашта из гIулакх боккха лоархIам болаш да. Болхлой вIаштIехьдаргда шоай ханнахьа царна зене йолча хIамаштех лазараштех дукхьала ядохиминаташ тоха. ТIадоагIача шера уж къона гаьнаш а планагIа боаца хьувкъам бала йолалургья.

Укх шера хьувкъам лургбола комсий бешеш бригадашкарча болхлошта тIачIоагIъяьй, дезалий хьисапе къахьегам вIаштIехь а баькха. Коллективни подрядагIа цар къахьегаш я бригадаш шоаш а. ХIанэ берригача болхлой алалий тийша хургда юххера а цар хьалхебаьча хьувкъамах. ПланагIа хила боагIачул лаккхагIа из хургхьлларах тийша ба бригадираш. Из тешам кIал лард йолаш ба. 8 апреле хьатIаотташ хьувкъам лургболаш йола 148 гектара тIара комсаш еIа а шпалерах хьалъяйнйкха а бьннаб уж. Балха опыт йоккха йолаш беце уж балхаш дика чакхдьахад болхлоша. ХIанэ шоай низаш тIадерзадьд цар комсашта дIахо де деза Iунал дара, лаьтта хьаьдеш минеральни удобренеш тоасара. Уж хIара гектара пхипа центнер кхачийтай.

Iантара яьина зене йола хIамаш дIалахаран лазараш ца деттадалийтараи комсий гаьнашта ядохиминаташ а етташ хьалхара обработка еш а ба уж. Iаь зямалахьа совхозо Iалашгъяьйр шера эша цIаста купороси кIири, хьаьяр маркхал ийчбергболе механизирования узел, лехай эша техника, болхлой Iомабаьб из лелае.

Гектарникаштех механизаторашеи юкъе шерра яхь яьржай. Доккхал а деш цIи йоаних совхозе тракториста Магомадов Лемай. ХIара дийнахьа кхо норма а еш къахьийтад цо лаьттан кIалхара комсаш хьамукъайоахаш. Цо санна хьинар айдена болх баьб фо детташ йолча агрегаташа комсашта тIера лаьттана дом дIабоаккхаш механизатораша Джамбалханов Дараси Абдулмежидов Хьусенен.

Шоайла яхье а яьина толамо къахьст бригадаша. ХIаьта царна юкъе хьалхе яьккхай институт яьккха волча агронома Абдулнадыров Алхазура кулгалдеш йолчо.

— Оаха 72 гектара тIа лелаю комсаш, — йоах цо. — Бригада болхлоша декхар тIайийцад планал совгIа 10 центнер а йоаккхаш укх шера хIара гектара тIера 45 центнер комсаш яха.

ПланагIа яха йоагIарел дукха дукхагIа комсаш яха декхараш тIайийцад йонх бригадаша а.

— Къахьегама дисциплина чIоагIъяларах, балха юкъе коллективни подряд йоалаярах, болхлой къахьегамцара безам совбаларах вIаштIехьдаргда укх шера совхоза къахьегамхоша тIайийна декхараш кхоачашде. КIезигагIа ехача а 550 тонн комсаш йохкаргья оаха, — йоах директора Ю. Абузарова. — Иштта хургда мехка Кхачан программа кхоачашъеча тха коллективо лоаьаргдола дакъа.

Е. ПРЕМЫСЛЕР.

МАРИЙСКИ АССР. Уренгой — Помары — Ужгород яхача газопровода Вятксй Волгев яхача долхача хишта юкъерча линейни дакъ тIа лаьрхIача канал кхо бутт хьалха чакхдаьхад керттера балхаш. «Татнефтепроводстрой» яхача треста коллектива трассана испытани е кийчлуш я. ХIанэ чакхйоалаш латт инженерни узлай переходийн монтаж.

СУРТА ТIА: газопровода линейни дакъа № 22 йолча компрессорни станцех дIахотташ йолча узлана монтаж еш латт. Укхаза болх беш я «Татнефтепроводстроя» треста Пермски управлене СУМР-9 Ф. Фаст керте латта бригада. Кадра тIа — бригаде хьалхалеттараш, йоккха говзал йола сварщикаш Сиботатов Дамир (аьрдехьарвар), Даутов Рамиль.

Е. ЛОГВИНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

КХОАЧАМЕХИ ТОРОНЕХИ ПАЙДА А ЭЦАШ

ЦхьайтталагIча пятилетка кхоалагIча шера шоай торонехи кхоачамехи бизза пайда а эцаш, толамаш доахаш къахьет «Грозненский молочный» совхоза хьайбаш леладераша. Иштта, цхьоалагIча кварталагIа планагIа йохка йоагIар 1070 тонн йолаш паччахьалкхента шура ехкай 1170 тонн. ДIадахача шера цу юкъа екхачунца нийсйича из кхо бIаь тонн гаргга дукхагIа я.

Нагахьа санна дIадахача шера цхьоалагIча квартале хIара Iаттагара 343 килограмм яьккхаяле укх шера цу юкъа 430 килограмм шура яьккхай. Вешта аьлча 25,3 процент дукхагIа.

Толаме кхоачашъяьй совхоза хьайбаш леладараша паччахьалкхента дулх дохкара план а. Дохка доагIар 50 тонн йолаш дехкад 82 тонн.

Нис бригада я совхозе хьайбаш леладеш. Царна юкъе яьржача социалистически яхье хьалхе яьккхай Умалатов Дзанбара кулгалдеш йолча «Майская» яхача шурий ферма. ПланагIа яккха йоагIар 395 килограмм йолаш цун доаркай низ дIакхаьчаб цхьоалагIча квартале хIара кхоабача Iаттагара 563 килограмм шура яккха. ХIаьта шоллагIа моттиг яьккхай «Калаус» оалача Халаев Рамзана кулгалдеча ферма болхлоша, цар цу юкъа хIара Iаттагара 505 килограмм шура яьккхай. Толаме къахьет № 3 йолча отделенерча Абубакаров Саида кулгалдеча ферма коллектив а.

Мехка Кхачан программа кхоачашъеча шоай ма хулла доккхагIа даакъа юкъедахьа гIерташ хьинар айдена къахьет дояркаша. Царна юкъе яьржача социалистически яхье хьалхе яьккхай Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутата Айгумова Мархас. ПланагIа яккха йоагIар 411 килограмм йолаш дIабахача кхаь бетта хIара цо хьожача Iаттагара 856 килограмм шура яьккхай цо. Цо санна хьинар ца кхоаеш къахьет Юнусова Амината, Сутаипова Иатанас, Ампукаева Зайнуляс, Какаева Айлана, кхыбараша. ХIара кхоабача Iаттагера 350—400 килограмм планал совгIа шура яьккхай цу юкъа цар а.

Хьинар лаьгI ца долийташ къахьет совхоза болхлоша апрель бетта а. ХIара кхоабача Iаттагара йоаккха шура 7 килограммага дIаккоачаяьй. Толаме кхоачашъю паччахьалкхента из йохкара план а. Дукхьал цхьан дийнахьа 20 апреле паччахьалкхенна дIаевнай 20 тонн шура. ДIадахача шера цу дийнахьа екхачунца нийсйича — 7,2 тонн дукхагIа.

ЦхьоалагIча квартала итогех социалистически яхье котъальнарг а лаьрхIа республикански газеташ тIа чIоагIдаьча Сийлен улга тIа льяккхай «Грозненский молочный» совхоз.

С. АУШЕВ.

Сий лакха лоаттаду

Хьадер дикен тIахьожам лоаттабе ца безаш хиларна белгалъяьннай Грознерча «Электроприбор» яхача заводе Абубакаров Эмиль Мусаевича кулгалду комсомольско-кагирхой бригада. Заводо арахецаш йолча электрофотографически копировальни аппараташта деррига электромонтажни балхаш деш я из. Йоккха яр бригада коллектив, пхе сагах латташ я из.

Бригадера хIара саг лакхагIа йола балха разряд йола слесарь-электромонтажник ва.

Завода пхелагIча цехе керда Эп-420-К яха электрофотографически копировальни аппараташ арахеца йолаярда электромонтажни цехе цхьаькха бригада вIашагIйолла лаьрхIар администраце. Бакъда, укхаза эшар лакха говзал йола специалисташ. Заводе болаш бар шитта бола нах. ХIаьта царна кулгалде саг лаха везаш дар. Из тайпа саг бархIагIча цехера коравир.

Дикка ха яр кьона коммунист Абубакаров Эмиль кулгалхоша айна. Ше хьадеш дола балхаш дика деш хиларца, хIамаи кайоалаш хиларца, шийца болх беш болча новкъосташта юкъе социалистически яхь йоаржае хоьш хиларца белгалваьнна вар Эмиль. Цудухьа коммунист хиларех тарра цунна завода партийни организаце тIадиллар керда вIашагIъеллача бригадана кулгалдера. Аттадацар коллектив йоккха еце а цунна кулгалде. ХIана аьлча хIара сага ши-шийн я оамал, шеI хоаставе везар, вокхах ца ховр. вIаштIехьа ца доалар сих а ца луш дIахьалхадаккха дезаш дар. ТIаккха бригадирал оттавале дукхьал ший болх, ший дийнахьара норма кхоачашйича воалаш дар гIулакх.

Дукха ха ялале лакха толамаш даха йоласлар барт бола коллектив. Заводе меттел, республике а цIи хезача бригадашта нийсса хьоахеш я Абубакаров Эмила бригада. ХIаьта 1981 шера деиз комсомольско-кагирхой бригада яха цIи лелаеш хьайоагIа из. Къона ба бригадера над, къона ва бригадир ше а, бакъда, из вIалла теркамевца дезаш дац цар балхага хьежача.

— Заводо арахеца продукцех ах гаргга яр паччахьалкхен дикала Знак тIалатташ я, — йоах завода партийни организаце секретара заместителя Прокопенко Вера Петровнас, — из бокъо тха яккха вIаштIехьдалар а Абубакарова бригада даакъа юкъе доацаш дац.

ХIара сменин нормаш 140—150 процент кхоачаш ца еш цхьа балха де дIадахийтадац бригадо. Дика лоархIаяьй электромонтажни цех укх шера хьалхарча квартала заданех. Нормативно-цIена продукция арахецара план 102,8 процент кхоачашъяьи цо.

— Тха цеха производственни план кхоачашъяр дукхагIча даьнъе тийна да Абубакарова бригада толамех, цар хьегача хьих, — яхаш дувц пхелагIча цеха начальника Маргосов Аркадий Джевановича. ХIанз июль бетта чотагIа къахьегаш я бригада коллектива.

— Массаза хиннадий бригада гIуланхаш ниттадика, массе хана даьхадил оаш лакха толамаш? — аьнна хьаттача, бригадерча комсомольца Татосов Юре йоах: — Хьаьц хургдар тха ше дола гIулакхаш даим яхар санна дикен, чоал ца доалаши хиннад аьлча. ХIара коллектива юкъе нийслу ший тайпара оамал йолаш, хьабеча балхах дог па лазаш, балха дэ чакхдаьлча сагота воалаш вола саг. Коллектив йоккха еце а юххьанца бригада вIашагIъеллача хана тхона юкъе а нийсвелар ниттацхьа саг. Из вар слесарь-электромонтажник хиина Батишев Виктор. Цкъа-шоаза яхар санна «пелинг» теха, дог айденна волаш балха вера ца. Цу дийнахьа оаха цунга дIахайтар шIаькха цо шийгара из тайпа гIалат доалийте ший тхоцара къаста везаргйолга. Бакъда, цул тIехьагIа кIира мара даьннадецар Батишев корта бохабу малар а менна юка балха воагIача хана. Укхаза тхона хайра къамаьлаца гIулакх чакхдаргдолаш доацилга. Цудухьа тха дехар кхоачашдеш завода администраце балха разряд лох а еш, кхыча цехе слесаралла хьожавир из. Дикка ха яьний цул тIехьагIа, цу хана деиа дикагIчарца лоархIаш хьайоагIа тха бригада.

Соахка Абубакаров Эмила бригадана ВЛКСМ XIX съезда цIи лелае бокъо елар. Из цIи лакха лоаттаеш а йоагIа къона коллектив.

А.-Г. УГУРЧИЕВ.

Цар дош чIоагIа да

ХIара балха дийнахьа дисциплина тIехдиеш хьадер дукхагIенъ» яхача девизагIа къахьегаш ба «Старогрознефть» НГДУ мехкдаьттен гази йоалача управлене капитальни лаьттан кIалхех скважинашта ремонт еча цеха болхлой. Цар болх ца беш лаьттача скважинашта ремонт яр бахьан долаш укх шера хьалхарча квартале управлене даькхха мехкдаьтта 3220 тонн хилар.

Укх бетта цар лаьрхIад скважинашта 225 ремонт е. ХIаьта бетта хьалхарча декадагIа цар яьй 80 ремонт. Дика къахьегарца белгальяьнна дукха коллективаш я цехе. Царех я воккхагIа вола оператор, Къахьегама Цеча Байранха ордена кавалер Зикеев Павла смена. Цул дукха тIехьа ца юсаш къахьеташ я бокххагIа боли операторащ Кулик Александр, Коробов Игорь, Митряшкин Василий керте латта сменаш а. Цар дош деннад скважинашта ремонташ яра балхаш дикен хана дукха хьадхен чакхдаьи.

А. ТИЩЕНКО.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ИТАЛЕ. Неаполерча къахьегама биржана юкхе йIаьха агIа... Цу тайпара сурт цу городе, Итале кхыча городашка а моллагIча дийнахьа бIаргаго йиш я. Мехка хьабе болх боцуш нах къахьегама бирже официально дIаязбьаршка хьежача 2 миллион сов1а ба. Из да, хIанз Итале бахкача нахах 9,8 процент баран къахьегама йоцу болхъо йоццаш болга.

ТАСС фотохроника.

МЕКСИКАНА IОТКЪАМ БУ

Мексикана цуи къулбаседехьарча лоалахочун оагIонгахьара хулаш бола Iоткъам айлуш боагIа. США вIалла а ла могаш яц Латински Америке аьнгар отташ бола из мохк шиъ арахьарча политика ниъ ше яххача тайпара делабеш хилар. Къаьста чIоагIа огIазъяхай Вашингтон Сальвадорера гIулакхаш машара наькъаца къоастадара хьакъехьара предложени хьаллоацаш мексикански правительства выступлени ярах, тIема наькъаца проблема къоастае Вашингтон гIертара цо чIоагIа критика ярах. Цул совгIа Мексика хьаллоац ЦРУ Iомаяьча а герзашца кийчьяьча а эмигрантски йовсарий новкъосталца США-с болебьача хьоабанза болча тIемо кIалйятача Никарагуа революционни правительство.

Мексиканени правительство шиъ оагIонгахьа яккха а гIерташ кIайча цIено Мехико вахийтав США юстице министр У. Смит. Цхьабакъда, цу миссех хIама хургдоацилгах тийшачул тIехьагIа. Вашингтоно Смит цIакхьачча шоллагIча дийнахьа Мехико яхийтай кхы цхьаькха лоархIаме делегаци, паччахьалкхен секретарь Дж. Шульц керте а волаш, цунца США финансийн торговлен министраш Д. Ригани М. Болдриджи а болаш. Шульца де лерхIар, яльад цу хьакъехьа «Ультимас нотисиас де Эксельсиор» яхача газето. — Мексикана Iоткъам белгь шиъ лоIамерча арахьарча политика наькъ тIара из юхаилапза яргIоацача кхоачалр, эггара хьалхарта аргIагIа паргIатон шиъ къами паччахьалкхен хилийтара бокъон бахьаш долаш къовсам лоаттабеча Центральни Америка халкъий яийса гIулакх хьаллапарах юхаллапза яргIоацача кхоачаяр. Вашингтона безам хила тарлора. белгалдаькхад «Одлаоль де Мехико» яхача кхыгIа газето, нагахьа саниъ США-с леладу интервенционистски гIулакхаш ца хуш доттагIа безам болаш яле политически наькъана гIулакхаш тоадара тIасроаль шиъ аннексиваш мукъа Мекоккагара дIахийсъяйта.

Шоаш де лерхIар чакхдаккхара йола рычаг а лоерхIаш вашингтонски администрации гIийртаб мехка экономически хьал талхарах пайда эца. Мексика дехкар 80 миллиард долларал тIехдаьннад, хIаьта кхы а чIоагIагIа лакхдала а тарлу американски рынкиера мексикански экспорта 55 тайпара долча товарашта США-с таможенни пошлинаш тIатохар бахьан долаш. Цар ишта дIахлайкадаьа США хьаухийташ долча мексикански мехкдаьттана йола налог тIатоха лерхIаш шоаш хилар а. хIаьта цу гIулакхо Мексикана зе а дергда шера 2,5 миллиард доллар.

Цхьабакъда, американо-мексикански переговорий хьакъехьарча итогови коммюнике хьахьокхаш ца хилара. ВIашагIкхийттача Штаташта метадиц Мексикага Вашингтона диктата яхар дайта а Центральни Америкерча халкъий паргIато бахьан долаш къовсам лоаттабераш хьаллоапаргбоацаш ца юхалкха а. «Мексикански [illegible] — аьду «Нью-Йорк таймса», — вIашагIкхетар чакхдаьнначул тIехьагIа белгалдаьккхад регионa проблемах йола дIаьха истори долаш йола вIашдухьленаш дукхагIча даьгье къоаста ца еш йисай», аьнна.

Мексика кийча я нийсхоца торгово-экономически гIулакхаш США-ца леладарна шиъ бокъонаш бахьан долаш шиъ лоIамера арахьара политика [illegible] тIехьа къовсам лоаттабе.

Г. ШИШКИН. (ТАСС).

Дуне цхьан кIирагIа

ЕВРОПАНА — МАШАРИ КХЕРАМЗЛЕИ

Европе машари кхерамзлей чIоагIъолга масса хана а хиннад тIема кхерам дIабаккхара долча декхара чудоагIа лоархIамегIа дарех дааьа. ХIанз къаьстта чIоагIа актуальни да из Европе кхерамало хилийтарах цхьана гIулакхаш леладарая йолча совещанена юкъе даакъа лоацача паччахьалкхений викалаш 18 апреле Мадриде вIашагIкхетар юхадIадоладар бахьан долаш.

Ши шуи ех шуя гергга йолча хана — 1980 шера ноябре деиз болх беш хьайоагIа ца ерригъевропейски лоархIаме форум. Цу ерригача хана Советски Союзеи кхыча социалистически мехкий делегацеш гIийртай из вIашагIкхетар цхьа корта болаш хIама а дар — чулоацам болаш а нийсдаь а дола тIеххьара документ тIа а эцаш чакхдаккха. Къаьстта чIоагIа лоархIам болаш хургдар юкъера тешами кхерамзлей чIоагIъяра а Европера герзаш дIадахара а де дезараш дувцаргдола конференци гулъяра хьакъехьа барт бича.

Цхьабакъда мелла чIоагIа социалистических мехкаш оарцагIдаьнна дале а США-си НАТО гIоллорча цар дукхеча союзникашен лаьцача, мадридски вIашагIкхетара юкъе даакъа лоацаш йолча кхыча паччахьалкхений чурча гIулакхашта чутIертара, шоай оагIонгахьа совле хилийтара тIаберанбаь болча обструкционистски наькъо торо хилийта яц цнина а оагIонца гIойле хургйола итогови документ тIа а эцаш ца чакхдаккха. ХIаьта хIанз Европе еттача хьало дIадех хьалхе цIаккха ца хиннача тайпара паччахьалкхений визаш вIашагIтохилта кхохкам хIаьдбара, машара, герзаш дIадахара политика лергIа чакхйоаккхилга.

Уж гIулакхаш хьалха а довхаш Варшавски Договора юкъе даакъа лоацача паччахьалкхений кхыча мехкашцарча гIулакхий министрий комитето апраль болалуш Праге хиннача шиъ заседание белгалдаьккхад мадридски вIашагIкхетара итогови документа хьакъехьа дагабовлара болх толаме чакхбаккхара, вIашия юкъе тешами кхерамалек хилара, Европера герзаш дIадахара де дезараш дувцаргдола конференци гулъяра хьакъехьара дош а чулоацаш, торонаш хIанз йолаш я. Цу тайпарча итогови документа лард хила тарлора 15 марта Мадридерча форуме юкъийта оттаяь нейтральнии блокех дIакхетанаеи долча мехкий керда лаьккха проект.

Варшавски Договора мехкий позици йоагIача тайпара хьахьокхаш йоаца дукхха формулировкаш цу документа тIа яле а Советски Союзеи кхыча социалистически мехкийи вяналеш мадридски вIашагIкхетаре белгалдаьккхад цига даакъа лоацаш мелбарий юкъаре декхар — хилаьза баргбоацача тайпара шоаш бехктокхаме а лоархIаш цу проектага хьажар корта болаш а духхьал конструктивни наькъагIа итогови документа хьакъехьа юххера а дагабовлара болх бар долга. Социалистически мехкаша тIатеIIа тIаьхех вIашагIкхетаре даакъа лоацаш мел бола кхыбараш кхы дIахо тIехьа ца а доахаш, тIехьа ца а теташ из чакхдаккхара, цун итогаш холуши халкъашта ловча тайпарен хилара ма могта дукхагIа визаш тIадехийтара.

ТОРГОВИ ТIОМ МИХЬАРА БОАЛАШ ЛАТТ

Люксембурге хиннай Европейски Экономически Сообщества цхьаькха цхьа пайда боаца совещани — ЭЭС министрий Совета цхьан дийнахьара сесси. «Иттане» экономикаи финансайи министрий теркам тIаьза дешаш кIезига дацар цига. Цхьабакъда, из дарра аьлча уж дерригаш а цхьан хIамана тIакхоачаш дар: экономически кризисах капиталистически мехкаш кIалхара довла ца магар бахьан долаш мичхьара боалаш латта торгови тIом мишта бужабергба?

Малхбузен Европа хинна ца Iеш кхыметтел капитализма дерриге дуне а корзагIдаьнна да. 1979 шера деиз хьабе болх боаца нах шоазадукхагIа хиннаб — 16 миллионагара 32 миллион сагага кхоачаш. «ЭЭС дерригача мехкашка хьабе болх боацаш хилар», — аьду «Монд дипломатик» яхача французски журнало, — рекордии боарамга кхаьчад, кхыметтел Японе а кхаьчад, хетаргахьа 70-ча шерашка деиз дуи малхбузерча конкурентаща тIаьттар. «Экономически яхь ирлуш йоагIа. Процентин ставкай хьакъехьа США-с Малхбузен Европаца лелаеча конфликташа, юртбоахама продукташтен советски газопроводех хьакъехьа Малхбузен Европаца е автомобилийн болатен экспорта хьакъехьа Японеца США-с лелаеча конфликташа дагадохийт тIемашта юкъерча шерашка хиина торговии финансовии тIемаш.

Кризисо бена Iотаькъо толхаьй торговле дунен халкъашта юкъера система. Укх кхоалагIча шера вIаштIа кIезиглуш боагIа капиталистически мехкий дунен торговле боарам. 1981 шера дегIадаьхкача капиталистически мехкий экспорти импорти кIезигIъенна йоагIйоагIачое аьлча 1,5, 5,5 процент. 1982 шера из тенденци кхы а чIоагIагIа чIоагIъеннай. Экспорт кIезигъеннай 5 процент, хIаьта импорт — 8 процент.

Ишта хила доагIаш ма хиллара, Люксембурге гулбеннача министрашта метадац машар хила йиш йоацаш йолча капиталистически вIашдухьленаша хьаль йола чоалхане торгови проблемаш къоастае. Цар барт бе вIаштIехьдаьннад алхха цхьан хIамана — дунен халкъашта юкъерча торговле протекционизмах дола дош мерт чакхбоелаш хургйолча керттердарех долча капиталистически ворхI мехка кулгалхой экономически совещане дуънийта оттадаяза даргдоацаш хилара хьакъехьарчоа. Цхьабакъда, пессимистически хьисапе аланза ца доалаш американски доал деча гIозарий журнала «Бизнес Уик» ма аллара, цхьаькха перспектива йоацаш да «хIара шерара лакхерча боарамера кйслагIа вIашагIкхетар цхьа шу хьалха хиннача катастрофически версальски вIашагIкхетара тара хургхилар».

Цу дерригенца цIаьхха а бакъду капиталистически мехкашта юкъера вIашдухьленаш империализме, цар правительствашта мел чIоагIа низаш оарцагIдоахе а совца ца совцарел совгIа кхыметтел кIоарг а ехна хилара хьакъехьара марксистий выводаш исторически баькъахьа хилар. Цхьаьца долча мехкашта юкъерен империализма керттерча центрашта — США Малхбузен Европа, Япони — юкъерен конкуренции сбыта а бийдала источникий а рынок бахьан долаш хула торгови тIемаш, ира къовсамаш хиина дIаотташ латт.

Юртара спорт: опыти проблемаши

ДАЛЬРИ ДЕ ДЕЗАРИ

1980 шера 11 сентябре КПСС Центральни Комитетон СССР Министрий Советон бай «Массови физически культуреи спорти дIахо дегIайоалаярах» бола сецам вай партен правительствал советски гражданий уважхIено чIоагIъярен уж масса оагIорахьара гармонично дегIаахарен йоакхо еш хилар хьаькъикни доли мъаьнагIа масал да.

Республика юрташка бахача наха юкъе массови физически культуреи спорти шерра йоарьаяра де дезарех «Урожай» яхача ДСО физкультурни организацета хьалхашка латтача проблемех дийцар. укх шера апреле хиннача «Урожай» яхача ДСО Нохч-ГIалгIай республикански совета пленуме.

Эсала я але йиш боацаш лаьрхIар нига дIадахача шера организаце даьча балхий итогаш. Амма пленумо белгалдаьхар дукхаа кхоачамбоацараш а. Царех керттердараш да общества физкультурни коллективашта тоъал царна чIоагIа эцаш йола спортивни гIирсаш ца хилар, цу даькъе кIалеттаргах латарен езача атлетикаи залитеш яра йола специализированни зал я. Общества эттара иргIча проблемех цаI я физкультура организаторий квалификаце хила езача боараме ца хиларал совгIа, дукхача коллективашка уж йоацаш хилар. Йоккхий халонаш нийслу иштта спортсменашта эцаш йола спортивни оборудовани, инвентарь, спортивни форма IалацIъяра даькъе а.

Лакхе дийца кхоачамбоацарий доллашехьа, вIаштIехьдаьннад «Урожай» яхача ДСО республикански организаце 1982 шера ше тIаийна хинна социалистически декхараш дикка тIеххоачаще: 5 мастери 54 СССР спорта мастер хилара йола кандидати нийсве, 617 саго кхоачангъяй цхьоалагIча спортивни разряда нормативаш, 25 эзар саг тарта ба массови разрядий нормативаш кхоачашгьа нах, хIаьта 22 эзар сат совгIача юрташкарча гражданашка кхычай ГТО яхача Ерригсоюзни комплекса значок.

Республикански совета а, хIаьта иштта районий советий а цхьайола мероприятеш лакхача организационни боаране чакхйоийнай. хIаьта шига даакъа лаьцараша дIагойтад шоай технически говзал лакха хилар.

Белгал ца даьнхача даргдац чакхйоахача яхьаштех спортакиадаштех юкъе къонача кхалнаха, цу даькъе нохчийн гIалгIайн чар а хьинаре даакъа лоацаш хилар. Цу тIа а духхьала даакъа лаьцна ца Iеш, цар дIагойт спортивни говзал, дика кийчо. Йиштта, кIийлен тIара составаш нохчийн гIалгIайн къонача кхалнахах латташ йола Нохай - Юртен МагIалбикен районий волейбольни командаш укх массехк шера лидераш йолаш хьайоагIа тха яхьашка. Дага а доацаш, тхо чIоагIа гIаддийта хIама дар республике волейболистка яхьашка Наьсарен районерча гIалгIай кхалнаха даакъа лацар. Лоязаш цу команда дикка гIалаташ дувлийтадале а Назрань яхача городерча мехкараша шоай беррига низ тIаухийтар котбовла гIерташ. хIаьта царех цхьабараш дIагойтар шоаш бургацах лоезара техника йоезаш хилар.

«Сердало» яха газет дешаш бола дукхагIа бола нах Наьсарени МагIалбикен районашка бахаш хиларагIа, са безам ба дIадахача шера цу шин района организацена баьча балха анализ е.

Массехи шу хьалха а тIехьа дукха претензеш хулар тха цу шин районага. Цхьацца бахьанех физкультурни организацей балха боагIача тайпара теркам тIаухийташ ицар Наьсарени МагIалбикен совета органаш.

Социалистически яхьа итогех 7-гIа моттиг мара цо ца лоаце а, балха цхьайолча разделашка диллача дика да «Урожай» ДСО Наьсарен района совета хьокхамаш. Дахача шера республикански совето чакхъяьккхача 36 яхьах ткъаьнена юкъе даакъа лаьцад цо. Цхьабакъда, иштта латтан гIулакхаш МагIалбике, хIана аьлча, республикански 10 яхьа юкъе мара лаьцадац цо даакъа, тIеххьарча, 18-гIча моттиге мара яц из яхьа итогех а. Цу шин районера гIулакхаш иштта эргаш хIанад аьлча, сона хетачох, цун бахьан да цу шин организацена керте латта нах цхьатарра ца хилара шоай декхараш цхьатарра кхетадеш ца хилари.

Шиъ болх бовзаш безаш бола дика организатор ва «Урожай» ДСО Наьсарен райсовета председатель Азиев Руслан. Организаце болх тоабе гIерташ а физкультурно-массови болх вIаштIехьабаккхара керда формаш лехаш а ва из. Цуна эцаш дар фуд аьлча, из да балха темп лакха лоаттаяр, хьалхашка уэтта дешаш тIагIертта къестадеш хилар.

МагIалбика райсовете председатель вола Аушев Мовсар а ва хетаргахьа, дика гIулакхаш дукха доахаш саг, амма уж хьагучадада сихлуш вац ва. ЧIоагIа лоархIаме да ше. Йеш боли болх бевзаш, цунца сакъердалуш хилар. Из эш Мовсара а.

Са безам ба цхьаькха тIема белгалдаккха а. Азиев Руслан, Грозера вахар а хийна юрта вахa, дIавахар. ХIанз частни квартире ва из вахаш шиъ дезал а тIехьа. Шено йоацаш да цунна дукха халонаш нийслуш хилар. Цхьабакъда, цо хьега къа валаь доаш дац. Районе теркал а бу хам а бу цун балха. Сона лоар да МагIалбикерча организаце болх а Наьсарен районе санна дика дIаболабалар.

«Урожай» яхача ДСО республикански совета II пленумо белгалдаьд чакхдаха дезаш дола физкультуреи спорти юрташкарча кагирхоипта юкъе шерра дIайоаржаяра тIадерзадаь дола дукхха гIулакхаш, тIайипад доккхий декхараш. Уж кхоачашдара тIабохийтаргба оаха тхоай низ.

Д. АЛЬТЕМИРОВ, «Урожай» ДСО республикански совета председатель, Нохч - ГIалгIай АССР культура заслуженни болхло.

Грознерча экранаш тIа

«УКХАЗА ЯЛСАМАЛЕ ХУРГЬЯЦ ХЬОНА»

Мамедов Оятал сценарех режиссера Исмаилов Тофика даьккха «Укхаза ялсмале хургьяц хьона» яха шоай фильм азербайджански кинематографисташа хетадаьд къонача эрителa.

Кинокартина ларде дийшад азербайджански халкъа фаьлгаш.

Фаьлг... Из вай массане къаьлара. тешаве доттагIа ва. Цо вай Iомаду дог цIена хила, нийсхо езаш, къахьегама тIеххуиш, эхь-эздел долаш даха. Фаьлгех даьха фильмаш а хиннад массаза наха дукха дезаш, хьажа безам хулаш.

Ер фильм берашна мettел, боккхийчарга а сакъердаланийта ца Iеш, чоалханеча вахарах лаьца уйла яйтаргйолаш а да. Дукха музыка, сакъердаме хIамаш. Йоккхий приключенеш я укхаза.

Кинокартине тайп - тайпарча турпалий сурт - сибаташ кхоллаш ба артисташ — Искендеров Откам, Казиев Эльшад, Алиева Сонахаиум, кхыбараш.

«ГIУЛАКХ КЪОАСТАДЕ ОАРЦАГIА ЯЬННАЙ АНИ»

Из фильм оттадаьд румынски кинематографисташа. Цу тIа дувц цхьан дезале хиначох. ХIаьта фильма турпал, цуи шовзткъа шу даьннадале а, Iоацаве а кхетаве е везаш ва. Деза ккхаба, кхетабе, барт-цхьоагIо йолаш хьалхебе этта дац. ВовгIача бесса кхетам луш дезал кхебеш ца хилча, цунах тIехьагIа докхха зе доал. Цу дерригача гIулакхех дика кхеташ вац фильма турпал. Из бахьан долаш бола мегаш ба дезал. Из деррига ховаиена. Цу сакъате оарцагIа яьннача дие ца хулийташ дут ва зулам.

Хьоакхчарга дукхача хIамаш уйла яйтаргйолаш да Падина Родива, сценарех режиссера Корнос Николае даькха картина.

«ЗIАМИГАЧА ДУВЦАРА ЙОЛА СЮЖЕТ»

ХIара саг шиъ шиъ ва дукха везаш вола артист е артистка. ЦIийна везача актера дааькъа лоацаш дола фильм массаза а хьансара да сага, хIана аьлча, цу артистана цхьаькха а вIашагIкхетар цу фильме цуния хулаш хилар. Бакъда, французски актриса Влади Марина массанена а езаш я.

Цу даакъа лоаца 1969 шера московски а французски а кинематографисташа даькхача «ЗIамигача дувцара йола сюжет» яхача фильме.

Малюгин Леонида сценарех из фильм оттадаьр ва режиссер Юткевич Сергей. Кинокартина ларде дийнад Антон Павлович Чеховаи Мизинова Ликайнеи юкъе хинна безамаи истори, цо «Чайка» яха пьеса яьръ хе, Антон Павлович Сахалине вахар, Москве а Мелихове а вахаш цо даькха ха.

Картина мел дувцар, цхьа цIеяита художественни вымысел мара йоацаш, документальни хьисапе бакъ да дерригa е.

Мизинова Ликай роль ловзаеш я французски актриса Влади Марина.

Эрсех яьлйна я Влади Марина. Из дукхаза хиннай вай мехка. Цунна чIоагIа ловра советски фильма даакъа лаца.

Укх фильма шиъ турпал хочох лаьца Влади Маринас дувц:

— Са турпал Мизинова Лика Стахиевна енкай 1937 шу чакхдоалаш, шиъ 67-ча шера. 19 шу даьннача хана гимназе юххьанцарча классашка эрсий мотт хьехаш хиннай из. Цу хана цо хьоашал тосс Чехова йишийца Марилца, из бахьан долаш кастта — лаьдархочунца шийца а. Чехов Iалаьмате чIоагIа везаш хиннай цунна, бакъда Чеховна иштта езаш хиннац са турпал. Из иштта даже а. цар шоине вахаре Iалаьмате кIоарга лер йитай цу безамо. Са Ликас хетадь дац лаьдархо гений волга...».

М. Влади меттел, фильме ловзаш ба Грицько Николай, Саввина Ия, Быков Ролан, Яковлев Юрий, Папов Александра, Лебедев Евгений, кхыбараш.

Фильмана лаьрхIа музыка язьяй композитора Щедрина Родиона.

В. КОВАЛЕВА.

ФЕГАРА КЕРДА ДОТТАГIЛЕН ТIИЙ

6 апреле Шереметьево-2 яхача московски аэропорте Iоессар КНДР паччахьалкхен байракх тIалатта ТУ-154 яха аиналайнер. Цу рейсаца хинханаьа ламаргйолаш йолаелар Пхеньян — Москва — Пхеньян яхача маршрутагIа самолеташ.

Советски авиаторашa шоай корейски коллегашта масе оагIорахьара новкъостал даьд керда лини хьаелла кийчлуча. Iо ца йоссаш бIаьхха никъ бе могаш йолча ТУ-154. Ил-62 яхача самолетий керда тайпаш карадерзадеча хана. «Чосон минхан» яхача корейски авиакомпане летни состав кийчъяьй СССР гражданскии авиаце тайп - тайпарча дешара заведенешка.

Корреспондента хаттараш-та жоп луш, укхазе ТУ-154 трапа юхе хиннача пресс-конференци некъа командира Чон Чи Хо хоам бир эттара хьалхара «Чосон минхан» яхача компане самолето Москве бай никъ толаме чакхбаьннаб аьнна. Экипажа дика йовзаш я трасса. хIаьта наькъа лелача хана цхьаккхи зулам хиннадац. Из никъ толаме чакхбаккхара эттара хьалха новкъостал даьд Иркутскеи Новосибирскеи Iохайшача хана материальни технически гIулакх дика дарах, СССР территоре тIа гIолла никъ мел бача хана дика навигационни Iалашо ярах.

Керда авиалини хьаелларо новкъостал дергда шин мехка юкъера цхьана леладу гIулакхаш дегIадоаладара, СССР-ен КНДР-ен халкъашта юкъера вежарашха дола доттагIал чIоагIдара.

[illegible] (АПН).

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ШУКШИНАХ ДОЛА ДАГАЛОАЦАМАШ

Дика традици я хинна дIаэттарех да вай республикерча кинотеатрашка чакхйоахаш йола «Кино говзанчаш яха», советски кинематографе дика бовзаш болча режиссерашта, актерашта хетаяь йола сайренаш. Цар кхы а кIоаргагIа доалийт везаденна актера, режиссера довуйла, кхолламе.

Укх деношка Грознерча «Юбилейный» кинотеатре хинна аргIанара сайре хеталь яр цIи хеза волча советски лаьдархочо, режиссера, киноактера Шукшин Василий Макаровичa.

В. М. Шукшина хеталь сайре дIайоалаелар биографически мугIарашкара.

Хала хиннад шиъ произведенешка юртара вахар хьахьокхаргдолча хIаьмна вахар. ЗIамига волаш да воацаш висав.

Шукшина наха кхычахьа маьре йода. Из маьре яхача Куксина вешиъ воIаца А. Г. Куксинаца цхьана кхув Василий а. Тамашийна дикача лаьдархочуна нийна А. Г. Куксин хIанз болх беш ва вай республикерча город Гудермеса локомотивни депо бригадир волаш. ДукхагIча даьнье ла ва Шукшина хеталь сайре кийчъеш гIо даьр: Василий Макаровичa цхьаьне даьха сурташ денар, тайп-тайпара цох дола дагалоацамаш дIаяздаар. А. Г. Куксин вена хилар кинотеатре хиннача сайрене.

Сайрене хьахехар Шукшинах дола Москверча культура института профессора, композитора П. Чекалова, РСФСР заслуженни артистий Л. Зайцевай, Г. Буркова дагалоацамаш. Гайтар Шукшина вахарца дувзаденна хинна хIамаш, цо ролаш ловзаьча фильмашкара кадраш.

Василий Макаровичa хеталь сайре [illegible] тар цо роль ловзеш дола «Уж бе Даьхе бахьан лийтараш» яха шиъ серин йола фильм.

Ала деза, из сайре дукха дикадар, Шукшинах дола кердадар довзийташ, наха дикка пайдана йолаш хинна хиларах. ХIаьта цун литературни композици кийчъеш кIезига къахьийтадацар режиссера-постановщика Н. Куана, звукорежиссера Д. Дарсигова, [illegible] Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни артиста Н. Жирнова, кхычар.

С. АРЧАКОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

26 АПРЕЛЬ

16.45 — Документальни фильм.

17.45 — Дуненхьалхьашта мехкашка обзорни (гIалгIай меттала).

18.00 — Документальни фильм.

18.10 — «Нохч-ГIалгIайче гIолла».

18.30 — «Са Даьхен саьте».

27 АПРЕЛЬ

17.25 — «Верий автепрощание», телевиз - популярни фильм.

17.35 — Шин система хьа[illegible]вашка салаIара йола болхаш (нохчий меттала).

17.45 — «ЗIамигачун а декхучун а кхамбар». Кинопопулярни фильм.

17.55 — «Юртара вахар» (гIалгIай меттала).

18.25 — «Нохч-ГIалгIайче гIолла».

18.45 — Нохч-ГIалгIай литературан искусствон денош Къулбаседа — ХIирий АССР-е. Киножурнал.

18.55 — «Телехьамаркаче хаттар ду, критика ю, хьехар ду...».

19.25 — «ГIайгIа яц». Художественни фильм.

РАДИО

26 АПРЕЛЬ

6.00 — Передачай программа (эрсий меттала).

6.05 — Юртара гIуйренаш (эрсий меттала).

6.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.

6.23 — «Сердало» газета обзор.

6.30 — Передачай программа (нохчий меттала).

6.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).

6.36 — «Вежарашха йолча республикий халкъий музыка». Пхьалгий музыкаш.

9.15 — «ЦхьоалагIча майна дола къахьегама реперташ» (нохчий меттала).

9.30 — «Къона замано». Радиовыпуск (гIалгIай меттала).

16.00 — Передачай программа, хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).

16.01 — ВонкагIчавна берен лаьцар «Бакъ дош». Беседа (гIалгIай меттала).

16.16 — «Тхога йаду». Къахетий обзор (гIалгIай меттала).

УКВ

18.00 — «ТIьайса йоза йоь». П. И. Чайковски балета монтаж.

18.54 — «Нисарко» яхача ансамбла выступлени (нохчий меттала).

19.23 — Х. Цугаев. Сатирически дувцар.

19.43 — «Иллеца вIашагIкхетар». Музыкальни передача.

20.19 — Къоначар концерт.

21.00 — Нохч-ГIалгIай музыка концерт.

27 АПРЕЛЬ

6.40 — Передачай программа, хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).

6.45 — «Кхетамца пайда эца лемани дагIаяне». Беседа. Хаоттамах бола хоам (нохчий меттала).

6.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.

6.33 — «Ленинан некъ» газета обзор.

6.30 — Передачай программа (нохчий меттала).

6.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).

6.36 — Инструментальни музыка (нохчий меттала).

11.15 — «Бригадни подрядах хьехунар» (гIалгIай меттала).

11.30 — Лирически иллеш (гIалгIай меттала).

15.15 — «Барттайначa денош». Радиовыпуск (гIалгIай меттала).

15.35 — «Дена тешаш» (эрсий меттала).

16.00 — Передачай программа, хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).

16.01 — Вовхьма гIишлешта партийни кулгалдара Ленински принципаш (эрсий меттала).

16.13 — Халкъа музыка (нохчий меттала).

16.45 — Дуненхалкъашта юкъера обзорни (нохчий меттала).

18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).

18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).

18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).

18.30 — Хоамаш.

УКВ

18.00 — «Ромен Роланн музыкан». Музыкальни передача.

18.59 — «Нейц баь хиннар». А. Венаев дувцар.

19.14 — Иллеш, эшараш, хелхараш.

Хаоттам

Тахан республике гIоллен Грозней хувцалуш морхаш йолаш, цхьайолча моттигашкашка лаьгIо догIа а делхаш. малхбузехьара секунде 5—10 метр чIоагIа мух а хьехкаш хилен фегара температура республике 16—21, Грозне 18—20 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана хувцалуш морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка лаьгIо догIа а делхаш, тайп - тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьехкаш хилен фегара температура бийсана, 4—9, дийнахьа 15—20 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковски, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-65-01; юрта бахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехаташ — 2-58-87; корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделы: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-58-87; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувла шинарен, ереи, шоаттеи деношка

СФ05139. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2179.